

ILUSTROVALA LUBA VESELÁ-KONČEKOVÁ

O veľkom rybárovi

KLIMENT ONDREJKA

Žil za nie týchto časov v Ružomberku jeden rybár. Ako každý poriadny rybár i on bol chudobný na imanie, no o to bohatší na reči. Keď začal o časoch svojej mladosti

rozprávať, priam deti údivom híkali a niekedy závišťou stíchali, bo jestvujúce časy sa nedali ani porovnať s tými niekdajšími.

Onen rybár bol za majetkom zabažený, a preto, keď sa mu v ozajstnosti nedarilo, darilo sa mu v rečiach. Takú rybu ako on chytil iba on. Bol by aj väčšiu chytil, ale mu boli na ukazovanie ruky primalé. A veľa ich nachytil, museli však byť prilacné, alebo ich možno

zdarma dával, keď z rínku väčšinou malý peniaz nosil.

Na rínku mu raz nejaký múdry ružomber-
ský starinár písmový pravdu starú vyjavil: že
v jednej starej a vzácnej listine na psej koži
napísané stojí, že vo Váhu ryba vzácna žije!

*Ryba šupinatá,
ligotná — zo zlata.
Vážska ryba...*

A tú rybu, že je možné chytiť iba na Ry-
bárskom poli, v čas polnočný.

Potúžil sa rybár so starinárom písmovým
a potom šiel ku krovinám vážskym pri majeri
rybárpoľskom. Ešte aj na brehu si popíjal,
rybkám červy a háčiky podhadzoval. Ale
darmo!

No začali ružomerské hodiny vežové biť
dvanásťu, keď mu udicou šklblo.

Ťahá rybár, poťahuje, a pri dvanástom
údere hodín na lúčke mokradistej zasvietila
rybka neveliká, krásou nadaná: oči ako
rybacie očká modrasté, ústa sťaby púčok
turčafa červenkasté, telo — žltá ruža, hlava
striebriстая, chvost a krídla prezeracie, všet-
ky farby meniace. A celá tá menlivá krása
sa tam trblietala vo svite hviezd, v žiare
plnkového mesiaca a v rosnej paráde na kroví
aj na trave.

Bol by onen rybár na Rybárskom poli očil,
rybku suchom a vzduchom kántril, keby sa tá
neozvala, sama si život neratovala:

*Keď sa ti už podarilo,
čo sa sto liet nedarilo,
ta si ma ber,*

Život mi neber!

Vypil rybár zvyšok pálenky z krbky, nabral
krištáľovej vody z Váhu, hodil do nej rybku
a hybaj domov. Doma ju do rybieho súdka
vyliat, že tam plávala sťa v jazierci.

Len čo začal druhý deň svetu rozprávať, akú
rybku nevelikú chytil, bolo to ľuďom ihneď
podozrivé: Veď on sa vždy veľkými a mnohý-
mi chválil. A keď začal dúhové farby a najmä
striebro, zlato, drahé skalky, perličky spomí-
nať, pošli sa na div ten podívať.

Pozreli a divom zamreli.

V celom Ružomberku, vo všetkých jeho
osadách, sa o ničom inom nerozprávalo, len

o čude-rybe a o jej rybárovi. Našli sa aj takí,
čo to do Chýrnych novín peštianskych dali
a z nich to potom páni peštianski vyčítali. Keď
vyčítali, veľa nemeškali, na hôrne Slovensko sa
brali.

„Predaj, rybár, rybu-čačku, dostaneš ty pe-
niaz veľký za rybačku!“

Onen rybár bol za majetkom zabažený,
preto pristal s podmienkou, že mu celú noc
dovolia jej cenu vymýšľať. Keď mu dovolili,
sedel pri krčiazku tokajčiny a vymýšľal ako
divý.

Tak sa mu z tej tokajčiny nápady vyrojili, že
mu bolo ťažko vybrať tamten a nie iný.

Nakoniec sa mu zapáčil nápad nový-
rozprávkový: že on svoj vid nevidaný dá za
toľko stodukátov, koľko má rybka šupiniek-

peniazov, a za toľko tisícdukátov, koľko na nej
farieb hrá!

Pristali a šupinky, farby ráтали veľkí páni-
Peštani. Rátali — neporátali, bo porátať pre
veľký ligot a pre farieb menivosť nemohli.
Preto sa dohodli, že za rybku nevidanú vrece
peňazí vydajú. A keby jej blizňa chytil, že by
zasa toľko dostal.

Neohrdol peniazmi rybár veľký ružomber-
ský. Vzal, čo mu dali, a vtedy ho veľký-
preveľký strach opantal, že by ktosi iný mu
mohol blizňa predchytiť. Preto rybárpoľský
majster odkúpil a začal Váh zhora-zdola,
z jednej i z druhej strany, ba i zo spodku
a zvrchu sieťami zaprávať. Ťažko mu bolo
v strachu pred pytlíkmi zaspávať, ľahko
vstávať, lebo jeho spanie ani spaním nebolo.
Na opletenie Váhu nestačili priadzu priasť,
lanové nite predávať. Tým viac mu nestačili,
že občas plte preleteli, potrhali pavučinu z nití
nasnovanú.

Preto rybár prebohatený na Rybárskom
poli pradiareň zbudovať rozkázal a v pradiarni
už dievky, ženy nie ručne, nie kolovratom
priadli, ale v rýchlostiach veľkých na strojoch
pradiarenských.

Stačili plte trhať i fabrické nite, a preto sa rybár veľký-ružomerský rozhodol rybku-párnicu menistú skántriť. Najprv chcel gebule do čistých vôd Váhu nahádzať, potom vitriolu naliať, ale mu prihrozili, že to ani veľkí páni nesmú.

Sadol si on k fľašiam tokajčiny a vymyslel, že tú skazu na ryby ďalšou prácou pre chudobný svet zaokryje: postavil papierne a prikázal čo najviac otráv-jedov do Váhu vypúšťať. Ba ešte aj vrbockých garbiarov podplátil,

aby tak urobili. A tí robili: popri osohu aj škodu! Ryby na tom rybárpoľskom úseku zázračnom vyničili, a preto viac rybku divnú nechytli.

Možno ju chytiť, keď vody Váhu zase sťa studničné budú, no kto vie, či budú.

No i ten rybár veľký-ružomerský, bohatstvom zhrdnutý a závisťou posadnutý sa do svojej siete chytil: raz pijatikou vysmädnutý si bol vody vážskej vypil a len sa za srdiečko chytil a sa vyvalil, pretože sa otrávil.

Fintivky

STEFÁNIA PÁRTOŠOVÁ

*Dievčence sa fintia rady.
Ktože sa dnes neparádi?
Čipky nosiť veľí móda,
kúpiť ich by bolo škoda,*

*lebo to, čo nie je, bude.
Dost pavúkov sedí v kúte.
Ostošesť mi čipku pletú
na večernú toaletu.*

*Ponorím sa do hlbiny,
kde rozkvitol korál.
Najmódnejší náhrdelník
vylovím si z mora.*

*A v tom istom klenotníctve
nazbieram si lastúr.
Pre každého v perlorodkách
náušnice rastú.*

*Oberiem aj hviezdy z neba
a budem mať diamanty.
Už aj rosičku mi leští
jarné slnko na brilianty.*

*Ďaleko sú hviezdy, mušle,
korálový útes.
Rozlom strúčik, hráškovými
perlami ma uteš!*

Výskum spavej nemoci

JOZEF REPKO

Každý vie, že keď Bacigal dostane nápad, bude to diera do sveta. Samozrejme maximálna, lebo Fero Bacigal, môj najlepší kamarát, hrozne rád používa toto slovo. Maximálne treba jesť, maximálne hrať futbal, maximálne uskutočňovať senzačné nápady.

Oddiel štvrtej B má záväzok: Zbierať suchý chlieb a nosiť ho do družstva. A vykrmiť ošípanú. Za ošípanú budú peniaze, za peniaze farbičky a ceruzky — a tie pošleme do Afriky.

„To je sprostý záväzok,“ povedal Zeleňákovi a mne. „Kto pozerá na televíziu, vie, že Afričania potrebujú niečo iné, než ceruzky.“

Kukli sme sa na Bacigala s otvorenými ústami.

„V Afrike maximálne škodia muchy tse-tse,“ vysvetľoval Bacigal. „Koho uštipnú, zaspí a spí tak dlho, až umrie od hladu. Čo keby sme skúmali, ako sa správať po takom uštipnutí? Všetko si zapíšeme a recept pošleme do Afriky.“

„Ale kde vezmeme muchy tse-tse?“ opýtal som sa. Bacigal však povedal, že mucha ako mucha, nuž sme privolili.

Najťažšie bolo zohnať pokusné zviera. Pokusy sa robia na psoch, no Zeleňákovi Azor je

čistokrvný čuvač a musí strážiť záhradu. Takže spať nemôže, ani pokusne.

Nášho foxteriéra Broka mi bolo ľúto. Ale Bacigal povedal:

„Keby som mal ja psa, neváhal by som maximálne ani minútu. Pretože som videl, ako v tej televízii hynú kravy. Teda v Afrike, jasné?“

Po takom presvedčovaní som ihneď odbehol po Broka a Bacigal so Zeleňákom nacytili za zápalkovú škatuľku múch. Spočiatku ich vypúšťali po jednej, no ani jediná si nesadla na Broka.

Bacigal povedal, že neúspech nesmie výskumníka znechutiť. Vpustil niekoľko múch do pohára a pritlačil ho na psí chrbát. Pokusné zviera iba vrtelo chvostom a nespalo.

Así o hodinu bol Bacigal spokojný.

„Určite niektorá z potvor psiska uštipla. Pozoruj aj doma, kedy Brok zaspí!“

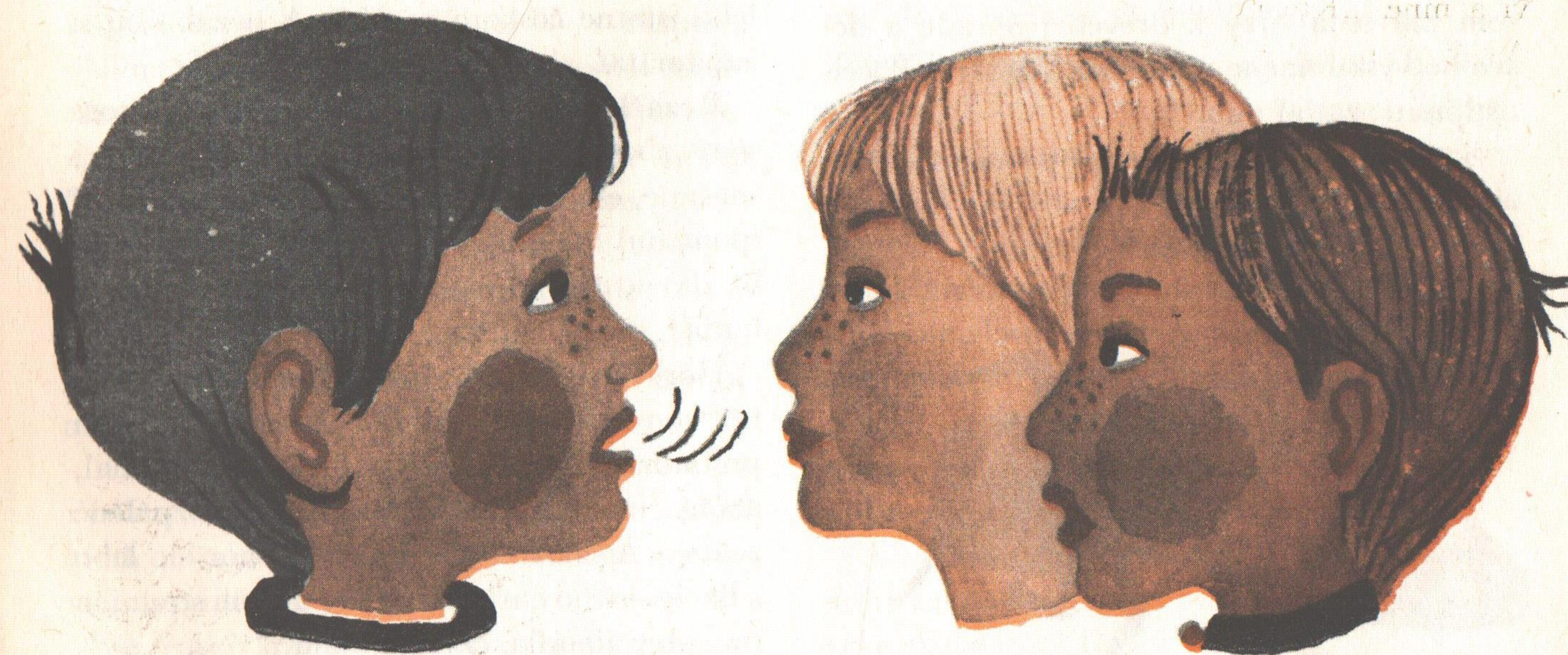
Díval som sa na psa po celý večer, ale ten sa nijako nebral ochorieť.

„Nebudeme sa spoliehať na nemú tvár,“ rozhodol na tretí deň Bacigal. „Sám sa stanem pokusným zvieratom.“

Vyhrnul si rukáv, my so Zeleňákom sme

chytili muchu, vpustili ju do pohára a pritlačili na Bacigalovo predlaktie. Mucha si pokojne snorila po jeho pokožke. „Teraz dávajte pozor!“ napomínal nás Bacigal. „Len čo mi začnú padať viečka, dobre mnou potraсте! Prípadne môžete aj zalomcovať, alebo čo iné vám vhpne do hlavy. Len si to nezabudnite zapamätať!“

Ale nemali sme čo. Bacigal ostával úplne zdravý, hoci tvrdil, že ho mucha uštipla aspoň desať ráz.

„Teda sme v kýbli,“ vzdychol si Zeleňák.

„Naopak,“ usmieval sa Bacigal. „Teraz vieme, že obyčajné muchy neškodia. Môžeme Afričanom pokojne napísať, aby pred nimi nemali strach.“

„Taký somársky objav?“ zjačal Zeleňák a skoro sa začal biť, lebo Bacigal ho nazval nevzdelancom. Nakoniec hodil rukou a povedal, že radšej pôjde hľadať suchý chlieb. Výskumná skupina sa scvrkla o celú tretinu.

„Vieš naisto, že sme sa niekde nezmýlili?“ odvážil som sa opýtať svojho najlepšieho kamarata.

„A keby aj!“ pripustil pokojne, akoby nešlo o dôležitý výskum, ale o najvšednejšiu vec. „Začneme znova, pretože Afričanom treba pomôcť, a hotovo. Kde sa zdržuje najviac múch? Pri kravách a koňoch!“

Jeho rodný strýko Magala, ktorý v družstve chodí s dvojzáprahom valachov, len začudovane krútil hlavou.

„Spochabili ste sa, či kiego aladára? U nás mucha cece?“

„Tse-tse!“ vysvetlil Bacigal a všetkými čiernymi farbami vymaľoval pred strýkom obraz hynúcich stád. „Mrcha vec, taká spavá

nemoc. Uznáte, strýko, že nemôžeme nechať Afričanov úplne bezmocných. Ak trošku dovolíte pozorovať vaše kone, maximálne môžete dobrej veci.“

Strýko Magala pristal, iba sa nemohol rozpamätať, že by jeho valachy niekedy trpeli spavou nemocou.

„Ovady ich štípu, to hej, ale mucha tse-tse?“

V tom okamihu sa Bacigal udrel do čela. A len čo strýko vyšiel zo stajne, zobliekol si košeľu a zmenil sa na pokusný exemplár. Mne prikázal maximálne mlčať, hoci sa mi nepohol ani jazyk v zavretých ústach.

Po chvíľke sadol Bacigalovi na rameno ovad. Lenže pokusný exemplár sa ohnal a ovad odletel.

„Čo blázníš?“ nahneval som sa. „Takto tu môžeme sedieť do rána a nevyskúmame ani mäkké ň.“

Začal sa vyhovárať: „Ruka mi sama vyletela, to je cvikom. Najlepšie bude, ak mi priviažeš ruky k ohrade.“

Nepáčilo sa mi to, no pri výskume treba prinášať maximálne obete a neďávať sa na móresy. Aspoň tak tvrdil Bacigal. Priviazal som mu teda ruky k drevenej ohrade a do svojho výskumného zápisníka napísal: „Počet uštipnutí: zatiaľ nula.“

Sotva som dopísal posledné písmeno, zavolať zo dvora strýko Magal, aby mu Bacigal pomohol pri rezaní sečky.

„Výskum nemožno prerušiť,“ povedal Bacigal a dodal, aby som sa rýchlo ohlásil, lebo ak strýko nebodaj nazrie do stajne, získa pochybnosti o našom zdravom rozume. „Vedca nikdy poriadne nechápali. Len sa ponáhľaj, lebo istotne čoskoro zaspím. A nezabudni si zapamätať, ako si ma prebudil!“

Rezačka hrkotala, koliečko so sečkou, ktoré som zbesilo tlačil pred sebou do druhej maštale, ešte viac. Až po treťom fúriku som si spomenul na pokusný exemplár. Podistým už dávno spí po uštipnutiach, treba ho prebudiť!

Horkýže bolo treba budiť! Bacigal mohol — tak tvrdil neskôr strýko Magal — sám prebúdať druhý koniec dediny. Skuvíňal, akoby mu na chrbát prikladali rozpálené železo. A možno to bolo ešte horšie, lebo z Bacigalovho chrbta si ovady urobili strelnicu pre svoje žihadlá, či čo to majú...

Mne bolo zle až na druhý deň. Fero neprišiel na vyučovanie a namiesto neho prišla jeho mama. Nevraživo na mňa zazerala a vravela, že som na príčine jej bezsennej noci. Takže som začal tušiť, že výskum spavej nemoci nebol celkom úspešný. Bacigal vraj — s chrbtom plným bolestivých opuchlín — nespál až do rána a bedákal. Ani sa neunúval nič vysvetľovať, a tak jeho mama, po svedectve strýka Magalu, ma nazvala krutým sadistom.

Neskôr Bacigal všetko vysvetlil oddielu. Vyhol som sa trestu, no nie posmechu.

„Nič si z toho nerobme,“ povedal Bacigal. „Hlavná vec, že vieme, že spavú nemoc nespôsobujú ovady.“

Lenže ja som už nechcel pokračovať vo výskume, za čo ma najlepší kamarát nazval zradcom ako Zeleňáka. Celý deň sme udržiavali nepriateľstvo.

Po čase, keď už oddiel vykrmil ošípanú

a poslal veľký balík ceruziek do Afriky, prišiel do našej školy istý africký študent. Hovoril po slovensky a poďakoval sa nám za dar. Na besede rozprával o živote vo svojej krajine a o tom, čo robia u nich žiaci ako my. Veľmi nás to zaujímal. Dobrý dojem zaplašil iba Zeleňák. Prihlásil sa, pampúch, do diskusie a vyklopil celé tajomstvo o výskume spavej nemoci. Zasa bol z toho hrozitánsky rehot.

Iba Mghawe — tak sa študent menoval — sa nesmial. Po besede sa dlho rozprával s Bacigalom a napokon sa s ním dal vyfotografovať.

„Doma bude rozprávať o mojom výskume,“ prezradil mi Bacigal. „Teda aj ja budem musieť pokračovať. Maximálne neznášam polovičnú prácu. Už som si z knižnice požičal knihu o hmyze.“

A vôbec sa nezahnal po akýchsi šracoch, ktorí za ním neúctivo pokrikovali — ako už celá škola. „Tse-tse!“

Holúbok

KAREL JAROMÍR ERBEN

Okolo cintora
cesta úvozová,
šla tadiaľ, plakala
mladá, pekná vdova.

Plakala, želela
mladého manžela —
táto cesta navždy
rozviedla ich telá.

Od bieleho dvora
cez zelenú lúku
ide pekný šuhaj,
pierko na klobúku.

„Neplač, nenariekaj,
mladá, pekná vdova!
Škoda tvojich očí,
počuj múdre slová.

Neplač, nenariekaj,
vdova, pekná ruža,
a keď muž ti umrel,
mňa si ber za muža!“

Jeden deň plakala,
druhý ticho minul,
v tretí deň jej smútok
pomaly uhynul.

V ten deň umretého
z mysle vypustila,
mesiac neuplynul —
už si partu vila.

Ako nám narástli fúzy

RUDO MORIC

Len čo som sa vrátil z roboty, priletel ako bez duše.
„Prišiel si si po tie kvety?“ pýtam sa Mirka.
„Aj po kvety... ale pozri sa, ujo kamarát!“
Z novinového papiera pozorne rozbalil výkres a strká mi ho
pred oči. Hľadím, hľadím, je tam akýsi veršík, napísaný
velikánskym prváckym písmom, a nad ním obrázok. Pekná,
farebná kytička v maľovanej váze.
„Čo povieš na tú básničku?“ vyzvedá sa Mirko netrpezlivo.
V básničke stojí:

Moja mama ma má rada,
a ja ju mám tiež.
Ty to, mama, drahá mama,
sama dobre vieš.

Čítam raz, čítam druhý raz, usmievam sa.
„No povedz!“
„Na začiatočníka celkom obstojné, kamarát.“
„A môžem to dať mame?“
„Pravdaže. Isto bude šťastná, veď toto je vyznanie lásky.“
„A obrázok?“
„Príma. V kytici sú aj nechtíky, aj papuľky, aj fialky, ba aj
falia. Vieš, že by to uverejnili aj v Slniečku?“
Beláskavé oči mu zrazu zažiarili.
„Ale ja som to nakreslil mame.“
„Keď mame, tak mame.“
„Dostane šatku a toto. Stačí?“

„Stačí, kamarát. Najmä tento obrázok s básničkou, ten sa
mame bude rátať za desať šatiek, ba čo, za všetky šatky sveta.“

„Naozaj?“

„Za to ti ručím.“

„Ešte niečo...“ nehýbal sa Mirko z miesta.

„No?“

„Mama povedala, že si môžem na oslavu priviesť najlep-
ších priateľov.“

„To je dobre. Bude vám veselo. A kofkých si si vybral?“

„Dvoch. Teba a Katku. Prídeš?“

Vari aj mne tak zažiarili oči ako pred chvíľou jemu, lebo ani
nečakal na odpoveď a zvolal: „Taký som rád, že prídeš!“

„Musím povedať žene, aby vedela, kde som.“

„To aj ty musíš?“ začudoval sa.

„Patrí sa.“

„Tak prídte obaja,“ vynašiel sa.

„To ju musíš sám pozvať.“

Vošli sme do kuchyne, lež žena pohľadila Mirka a že ďakuje
za pozvanie, ale nemôže ísť. Stačí vraj, keď pôjdem ja, to akoby
sme boli u nich obaja. Potom sme natrhali kvety, veľa kvetov,
zo všetkých druhov, čo v záhrade kvitli, a uvili sme veľkú
kyticu. Vlastne žena ju uvila, lebo ona to vie najkrajšie, oveľa
krajšie ako ja alebo Mirko.

„Tak ja už musím ísť,“ odrazu sa začal Mirko náhliť.

„Vezmi si teda kyticu i obrázok.“

„A nemohol by si to doniesť ty, ujo kamarát?“ opýtal sa
akosi nesmelo. „Vieš, mama by to videla a potom by to už
nebolo prekvapenie.“

„V poriadku, donesiem,“ pristal som. „A kedy sa začína
slávnosť?“

„O piatej.“

„Tak času dosť. Teraz choď, pomôž ešte mame, ja budem
presný.“

Aj som bol. Stihol som sa aj oholiť, aj preobliecť, aj kyticu
za seba prihotoviť.

Okolo cintora
radostnejšia cesta,
idú tadiaľ, idú
ženích a nevesta.

Bola svadba, bola,
hlučná a veselá —
nevesta v objatí
nového manžela.

Bola svadba, bola,
hudba pekne hrala,
on ju k sebe vinul
a ona sa smiala.

Smej sa, smej, nevesta,
nedaj na predtuchy —
nebohý pod zemou,
ten je dávno hluchý.

Neboj sa milého
vyobjímať pevne —
dosť je truhla tesná,
nebohý sa nehne.

Ľúbaj mladé líca,
viň sa kolo šije —
komu jed si dala,
ten viac neožije!

Bežia časy, bežia,
menia všetky deje,
čo nebolo, príde,
čo bývalo, nie je.

Bežia časy, bežia,
rok ako hodina,
jedno však nezmizne —
pevne trvá vina.

Už tri roky prešli,
čo nebohý leží,
na jeho pahorku
trávnik, večne svieži.

*Na pahorku tráva
a pri hlave dúbok,
na dúbku sedáva
bielučký holúbok.*

*Sedáva, sedáva,
hrkúta a stuká,
tomu, kto ho čuje,
srdce žiaľom puká.*

*Nepuká tak iným,
ako jednej žene,
čo si vlasy trhá,
volá vydesene:*

*„Nehrkúc, nevolaj,
nehuč vôkol ušú —
tvoja krutá pieseň
prebodáva dušu.*

*Nehrkúc, nežaluj,
hlava sa mi točí —
alebo zahrkúc,
nech sa rozoskočí!“*

*Tečie voda, tečie,
vlna vlnu stíha,
a medzi vlnami
biely šat sa mihá.*

*Tu sa zjaví ruka,
tam zas bledá noha —
to si svoj hrob hľadá
žena preúbohá.*

*Vytiahli ju na breh,
zahrabali skryto,
kde sa križovali
chodníčky cez žito.*

Vojdem do Šípkov — a tam už sviatočná nálada. Všetko čistučké ako zrkadlo, pani Šípková v nových šatách. Za chrbtom skrývam kytice i obrázok, a Mirkova mama sa tvári, akoby nič nezbadala. Len sa usmieva a oči, také nezábudkové ako Mirkove, jej prívetivo svietia.

Hneď za mnou pricupkala Katka. Zadychčaná, vyhriata. Len vlasy dnes nemala zapletené do vrkôčikov, lež voľne spustené, a vyzerala ako malá štrbavá víla.

A potom sa to začalo.

Mirko zavinšoval mame všetko dobré a zarecitoval jej veršík, ktorý sám vymyslel. Mame išlo szdce vypadnúť z hrude. Schytila si syna do náručia, vystískala, vyobjímala. Mirko sa jej zavesil na krk, a aj on ju stískal a bozkával, div ju nezadusil od radosti. A keď sa vyslobodili zo vzájomného objatia, prišli sme na rad my. Najprv Katka s kyticou i zopár jablkami, čo svietili, akoby boli z porcelánu, potom ja. A naostatok odovzdal Mirko svoje dary. Kyticu plnú farieb a vôní, pestrofarebnú šatku i vlastné umelecké dielo. A nezabudol pripomenúť, že aj ten veršík je celkom jeho. A mama na to povedala:

„Také krásne narodeniny som ešte neoslavovala.“

Potom nás pozvala do izby za prestretý stôl. A na pohostenie podávala bielu kávu s bábovkou, na ktorej bolo nahrubo voňavého vanilkového cukru a vnútri plno hrozienok.

„Mamička, a kedy si to piekla?“ vyvalil oči Mirko.

„Vtedy, keď si ty skladal veršík a maľoval obrázok,“ usmiala sa figliarsky a do šálok s kávou nakládla kopčeky šľahačky.

Potom sme sa pustili do jedla. Najmä Katke chutilo, zjedla tri kúsky bábovky. Ale ani ja som sa nedal veľmi núkať, lebo som sa vrátil do detstva. Aj vtedy, keď bola rodinná oslava, mama upiekla bábovku s chrumkavou kôrkou a podávala kávu, len na tej bábovke nebývalo tak bohato cukru — a už vôbec nie vanilkového, aj hrozienka chýbali. Za každým kúskom koláča, čo som prehltoľ, cítil som, ako mladnem, vraciam sa do dávna, až som taký ako Mirko a Katka. A to bol dobrý pocit, lepší som už dávno nezažil.

A keď Katka omočila pery do šľahačky, urobili sa jej biele fúzy, a keď si aj Mirko chlípil, aj on mal biele fúzy a smiali sa jeden na druhom.

„Ty máš fúziská!“

„A ty tiež!“

A chichotu plná izba.

Odrazu vykrikuje kamarát:

„Ujo kamarát, aj ty si urob fúzy!“

Aj ja som omočil pery do šľahačky tak, aby mi narástli biele fúzy, a potom sme sa smiali ešte väčšmi.

Medzitým si Mirkova mama už po niekoľký raz skúšala pestrofarebnú šatku, to na hlavu, to na hrdlo, a žiarila ako najkrajšia hviezdička na oblohe. A potom zase nahlas čítala synčekov veršík, a čím častejšie ho čítala, tým sa jej zdal krajší.

„Hotový básnik,“ usmievala sa.

Utreľ som si biele fúzy a vážne vravím:

„Ak mi požičiate ten obrázok s básničkou, pani susedka, pošlem ho do časopisu, odtlačia ho v rubrike Pošta Slniečka. Budete vidieť, určite ho odtlačia. A pod ním bude napísané: Nakreslil Mirko Šípka, prvák odtiaľ a odtiaľ.“

Mama rada sľúbila požičať a Mirko bol ešte šťastnejší.

A tak o nejaký mesiac bolo pokračovanie tohto sviatku. To vtedy, keď som kamarátovi priniesol Slniečko a v ňom jeho obrázok a básničku.

*Nikto sa jej hrobu
kopat neodváži,
len obrovský kameň
telo v zemi ťaží.*

*Nikdy nespočinú
tak ťažko kamene,
ako za jej vinu
kľiatba na jej mene.*

Preložil LUBOMÍR FELDEK

JURAJ PADO

Záhrada v daždi

*Tisíce nití drobných perál dažďa
pod povalami modrej výšavy.
Ostatné visia na paličkách raždia,
a deň je od nich lesklý, blýskavý.*

Fazuľový klík

*Fazuľový krík fialovým prstom
ovíja na záhradke kolíky.
Plazí sa hore tenulinkým prútom.
Zelená jar. Jej krehké dotyky.*

Gulky v jamách

*Čo gúľa gulky deťom ku jamôčkam?
Padajú ako zrno do mlyna.
A človek vraví, nuž si aj ja počkám.
Čas ako krehký hrach sa popína.*

O kráľovi, čo nepoznal husle

VÁCLAV ČTVRTEK

Bol raz jeden kráľ a bol taký hlúpy, že nepoznal husle. O repe si myslel, že je krásna, a o ruži, že je užitočná. Sláviky choval preto, aby znášali vajíčka, sliepky mal na dvore, aby mu spievali.

V krajine sa vládlo tak, že ministri ráno priniesli kráľovi husle, ten nad nimi do večera krútil hlavou — a ministri si po celý deň robili s kráľovstvom, čo sa im páčilo. Iba nad jedným sa trápili: aby si kráľ nad husľami nevykrútil

hlavu a na trón sa nedostal niekto chytrejší a múdrejší.

Kráľ ostarel a jedného dňa zomrel. Nebolo to od huslí, nebolo to ani od hlúposti, bolo to jednoducho od staroby.

Ministri zvolali poradu a hľadali niekoho, kto by bol taký istý hlupák ako starý kráľ. Voľba padla na akéhosi Kuba Makovicu z Makova. Vybrali ho zo zoznamu podľa mena. Ukázalo sa síce, že Kubo Makovica je ešte len šesťročný, že chodí do prvej triedy, ale ministri si povedali, že je to vlastne dobre. Vyhlásili Kuba za princa a oznámili, že budú za neho ďalej vládnuť, pokiaľ nebude mať osemnásť rokov. Pre istotu ho nechali v prvej triede dvanásť ráz prepadnúť.

Kubo Makovica mal teda osemnásť rokov, keď z vôle ministrov zasadol na trón. Vedel vtedy veľmi zručne napísať vetu: Mama má Emu. Ostatné písmená a slová mu však išli pomalšie. V počtoch ho naučili rátať do trinásť, aby vedel spočítať svojich trinásť ministrov. Viac vraj vedieť nemusí.

Nad husľami krútil hlavou ako starý kráľ. Ministri ho v tomto obzvlášť starostlivo vychovali.

Jedného dňa, práve vtedy, keď Kubo Makovica Prvý jedol upražené slávičie vajíčka a sliepky mu pri tom spievali, prišla na hrad akási Anča. Tak ju volali. Prosto Anča. Bola veselá, a v tej chvíli na celom hrade najmúdrejšia.

„Chcel by som tú Anču za ženu,“ povedal Kubo Makovica Prvý.

„Zato ja by som také trdlo nechcela za nič na svete,“ povedala Anča dolu v kuchyni, ale dostalo sa to až hore k mladému kráľovi. Po lokajoch pribehli ministri a žalovali Kubovi, ako hlboko urazila Anča jeho majestát. Pre istotu dali hneď doniesť aj husle. Kubo nad nimi začal vrtieť hlavou a vrtel a vrtel a na

Anču rýchlo zabúdal. Ale niečo sa mu pri tom vrtení čoraz väčšmi zavrtávalo do hlavy: Čo je to trdlo? Čo znamená slovo, ktorým ho Anča tak ponižujúco pokrстила?

Raz, keď ministri nedávali na kráľa pozor, dal si Kubo Makovica priniesť náučný slovník. Veľmi sa v ňom nevyznal, a preto si pýtal detskú encyklopédiu. Hľadal v nej písmeno T, ale náhodou zazrel H. A pri tom písmene bol obrázok — a na ňom husle! V tom okamihu prestal Kubo Makovica Prvý krútiť hlavou nad husľami, dal si doniesť atrament a pero a pomaly začal písať svoje prvé samostatné vyhlásenie:

„To, nad čím som krútil hlavou, sú husle.“

Potom rýchlo listoval až k písmenu K a písal ďalej:

„Moji ministri sú riadni k la má ri, všetkých dostane kat.“

Vtedy však ministri bežali už hore schodmi, ale kým prišli pred kráľa, ocitlo sa Kubovi pod ukazovák pismeno T. Zamyslel sa sám nad sebou, ale pretože mal statočné srdce, do vyhlásenia ešte dopísal: „Anča má pravdu. Bol som trdlo.“

A dopísal to skôr, kým prvý minister mal čas vytrhnúť mu papier z ruky.

Potom už išlo všetko rýchlo podľa kráľovho výnosu. Vystriedal sa kat so svadbou. Za ministrami nikto veľmi nežialil, zato si poplakali všetci od radosti na Kubovej a Ančinej svadbe. Anča potom Kubovi varila a vládla. Kubo chodil poriadne do školy a po školských skúškach vládli spoločne.

Sláviky im spievali pre potešenie srdca a sliepky kotkodákali a znášali vajíčka pre úžitok. Ruže pestovali pre vôňu a repu pre cukor.

Prel. VIERA LORENCOVÁ

Kazko Vlasko

ANDREJ FERKO

Ako sa ctihodný starosta z ničoho nič vydesil a ako začal utekať

Kazka Vlaska nepoznáte. Ťažko vedieť, ako sa kto volá. Ale keby ste ho stretli na ulici, určite by ste si povedali: ten sa iste volá Vlasko. Sotva ho však stretnete, lebo žil veľmi dávno. No keby ste ho predsa len stretli — chudučký chlapec. Chlapec ako vlások. A tie vlasy! Bez vlasov by ho hádam ani nebolo.

Jeho otec bol holič. Oháňal sa veľkými zvonivými nožnicami a popod nohy sa mu plietol synček Kazimír. Otec mal však vždy toľko roboty, že Kazkove vlasy mu ani na um neprišli. Okrem toho bol trochu lakomý a vedel, že syn by mu nedal obslužné a vlastne — vôbec by mu nezaplatil. Tak Kazkovi narástli ukrutne dlhé-dlhočizné vlasiská. Keď šiel ulicami, akoby sa po chodníku sunula kôpka vlasov.

Starosta mesta bol poriadkumilovný človek. Keď na ulici zbadal niekoho, kto nebol poriadne oblečený, učesaný alebo obutý, hneď sa do toho zastarel. Každý druhý deň chodieval k holičovi Mašinkovi, dával sa holiť okolo bajúzov, ktoré si potom na námestí, keď sa prechádzal s pani starostovou, fičúrsky vykrúcal. A mal ich veru poriadne! Ako dobré klobásky. Bol hrdý na to, že kedysi bol husárom, uhaňal na vranom koni a oháňal sa šablou. Keď teda za rána prichádzal k pánovi Mašinkovi, vykrútil si bajúzy a povedal:

„Pán majster, ako obyčajne.“
A keď prešli tri týždne, dodal:

„A dnes aj ostríhať a očesať.“
Tak si teda pán starosta kráča raz po ulici a čo nevidí? Čosi čudesné kráča po chodníku a ešte si aj hvízda. Starosta si spomenul, čo kedysi, keď ešte nemal bajúzy, hovorievala o všetkých potvorách jeho stará mať, a tak sa preľakol, že sa naskutku zvrtil a podho vnohy! Ešte aj klobúk stratil! A bol to dôležitý klobúk.

do mesta bez neho, len aby ho ľudia museli oslovovať pán starosta a vaše blahorodie.

Pýtate sa prečo? Nuž preto, že starosta mal aj iné meno. Volal sa Adolf Pupkáč. Keď sa niekto pozabudol a oslovil ho: „Dobré ráno, pán Pupkáč!“ tak ho namieste pokutoval za urážku verejného činiteľa. Bol totiž skutočne náramne pupkatý, len sa tak kotúľal. Ale teraz náš starosta bežal. Upaľoval tak, že ľudia, ktorých stretol, ho ani nezbadali, len si povedali:

„Ej, či zadulo vetrisko!“

A čudovali sa:

„Akoby sme niekoho počuli bežať a fučať, čo to len mohlo byť?“

Po čase sa starosta ukonal a trietil pomalšie. A ľudia sa nestačili čudovať:

„Čo je to dnes ráno za zhon? Aha, aj starosta sa ponáhľa, akoby rozuem potratil. A kde má klobúk?“ A zo dvaja lagani sa aj za ním rozbehli a kričali:

„Kde máš klobúk?“

Starosta začul krik a pomyslel si, že ho naháňa to čudo. Jazyk mu už

poriadne visel z úst a nohy ho prestávali poslúchať.

Jeden z obyvateľov mesta sa na

starostu hneval. Volal sa Pirôžok, Florián Pirôžok, a bol to vynikajúci pekár. Mal však sto chutí na politiku, ale nevedel, ako začať. Veľmi sa chcel

stať starostom aspoň na jeden-jediný rok, aby skúsil, ako sa to starostuje. Pirôžok teda nemal starostu rád a pri každej príležitosti ho oslovoval: „Pán Pupkáč“. Hovoril to tak, že sa všetci naokolo váľali od smiechu, lebo vedeli, že nehovorí Pupkáč s veľkým „P“, ale pupkáč s malým „p“. Potom sa Pirôžok so starostom hádal:

„Bolo to naozaj veľké „P“, pán Pupkáč, a myslel som tým vaše poctivé priezvisko.“

Po hádke pekár zaplatil pokutu a napajedený starosta ju hneď šiel zaniest do obecnej pokladnice a znamená do kroniky.

Ľudia slzili od smiechu, potľapkávali Pirôžka po plecí a pekár si

myslel, že v nasledujúcich voľbách ho už určite zvolia.

Mešťania aj v to ráno čakali na pečivo a ako naschvál bežal tadiaľ starosta. A práve uprostred zástupu stratil dych a vypovedali mu nohy. Prvý to zbadal majster Pirôžok.

„Ale, ale, pán pupkáč! Zmeškali ste hintov, pán pupkáč? To som rád, že vás vidím, pán pupkáč!“

Starosta sa usiloval vtiahnúť brucho, ale práve sa bol najedol, nuž vôbec sa mu to nedarilo. Ani jazyk si ešte nestihol schovať.

„Čože, čo? Pán pupkáč?“ vyprašil pekár starostovi múku z obrúska rovno na jazyk. Starosta sa začal dusiť. Vtedy sa už aj ostatní ľudia spamätali.

„Čo sa stalo, pán pupkáč?“

„Ale, ale, pán pupkáč...“

Všetci to hovorili s malým „p“ a starosta od hanby celý sľalovel. Konečne sa mu podarilo vyjachať:

„V meste je mátoha!“

Vtedy dobehli aj tí dvaja galgani, čo ho začali naháňať, a ešte stále kričali:

„Kde máš klobúk?“

Ľudia videli, že ani chlapčiská sa starostu neboja, a dodali si odvahy:

„Aká mátoha, pán pupkáč?“

„Hrozná, chlpatá a ustavične sa mení. Chvíľu vyzerá ako malý medveď, ale potom sa premení na niečo také hrozné, že sa to ani vypovedať nedá,“ striasol sa starosta.

„Pán pupkáč, to sa vám len zdalo,“ ozval sa majster Pirôžok.

„Nie som nijaký pupkáč! Som starosta a som v službe! A zaplatíte pokutu!“

Pekár na to:

„Ale, pán pupkáč, kde máte klobúk?“

Starosta s hnevom odvetil:

„Tá ohava mi ho vzala! Treba niečo robiť, občania!“

Ľudia sa už naozaj chystali zľaknúť a poniektorí už aj začali utekať, ale jedna starká sa zasmiala:

„Ľudia moji, nebláznite, to nebola mátoha, ale Kazko Vlasko, náš sused, syn holiča Mašinku, čo ho nepoznáte?“

A ľudia prestali utekať, vracali sa a vraveli:

„Ale ste nás vystrašili, pán pupkáč!“

„Vy ste ale kujon, pán pupkáč!“

A starosta kričal:

„Ja nie som nijaký pupkáč!“

A keďže sa medzitým vydýchol a zapamätal si, že ho vystrašil holičov syn, znovu sa pustil do behu pohľadať Kazka Vlaska a svoj klobúk. Všimol si ho statočný pes Bodrík, ktorý bol vycvičený ako dobrý strážca, a každý, kto utekal, mu bol podozrivý.

Začal starostu prenasledovať a hlavu mesta poriadne preľnal. Našťastie mu roztrhal iba nohavice.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JÁN LEBIŠ

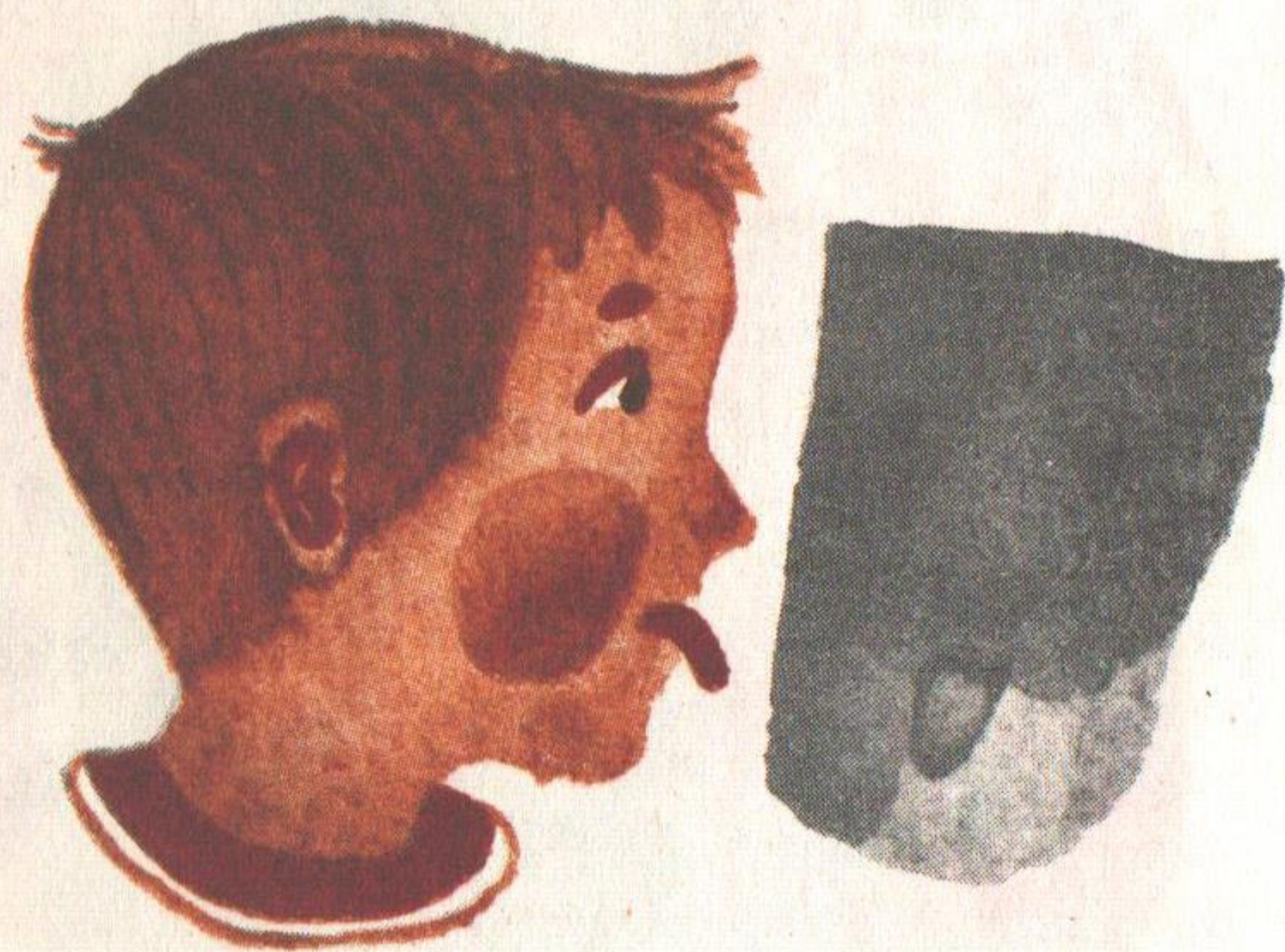
Kto vyhral

JÁN ŠTIAVNICKÝ

Igora, smelého piataka, ktorého si aj kamaráti vážili, lebo okrem počtov vedel i výborne strieľať góly, rozbolel jedno ráno zub. Najprv len málo, potom viac, až nakoniec sa Igorovi zatmievalo pred očami.

„Počkaj,“ prihovoril sa vlastnému zubu, keď išiel do školy, „ja sa s tebou porozprávam, len čo sa skončí vyučovanie. Potom uvidíme, kto je silnejší: ja, alebo ty.“

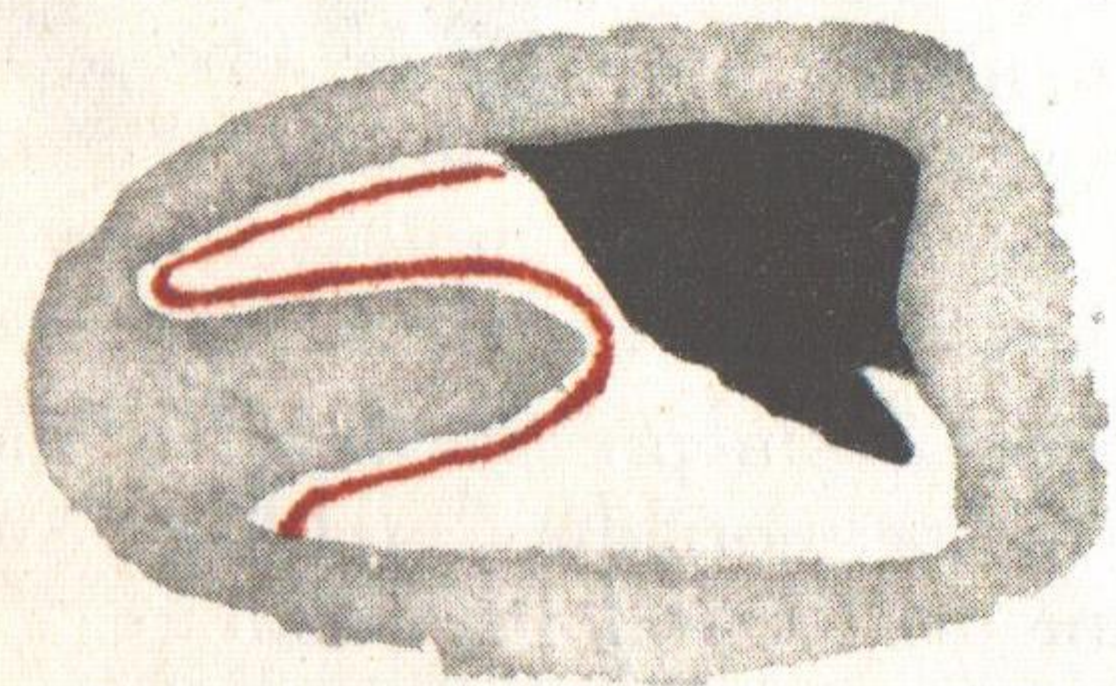
Zub však Igora nepočúval, len bolel a bolel. Po vyučovaní sa Igor

postavil pred zrkadlo, vyplazil jazyk a zamumlal:

„Vyzývam ťa do stávky. I keby si ma akokoľvek bolel, ani raz nezjojknem.“

Zub neodpovedal, ale neprestal ani bolieť. Dokonca bolel tak, že Igor nemohol po celú noc zaspať. Lenže nezjojkol jediný raz.

„Vidíš,“ hovoril ráno pri umývaní, nepremohol si ma. Tvoja bolesť je malá, aby si ma ňou dokázal premôcť. Počúvaj!“

Ako Lucka hrala divadlo

NATAŠA TANSKÁ

Peťko a Paľko sa zatvorili do kôlne. „Čo tam robíte?“ búcha na dvere Lucka. „Ideš,“ kričia chalani. „Nešpehuj!“ „Tak povedzte, čo tam robíte!“ „Povieme jej?“ pýta sa Peťko Paľka. „Povedz, nech nezavýja,“ rozhodne Paľko. „Budeme hrať deckám bábkové divadlo. Vyberieme peniaze a kúpime si kilo lízaniek,“ povie Peťko. „Aj ja chcem hrať bábkové divadlo, vyberať peniaze a kúpiť si kilo lízaniek. Pusťte ma dnu!“

„S dievčiskom sa nehráme,“ kričia Peťko a Paľko, „odpál!“ Na druhý deň sú všade po dedine plagáty, čo namaľovali Peťko a Paľko vodovými farbami. **DETI! PRÍĎTE DNES K NÁM DO ZÁHRADY. BUDE BÁBKOVÉ DIVADLO. ZA 1 KČS. KTO NEMÁ ZA 50 HAL. PEŤKO A PAĽKO.**

Peťko a Paľko si urobili v záhrade javisko, postavili naň divadlo a čakajú na deti.

Lucka stojí vo dverách kôlne a čaká tiež.

„Čo tam stojíš?“ pýta sa Paľko.

„Aj ja budem hrať divadlo,“ povie Lucka.

„Akurát! Neopováž sa k nám ani priblížiť.“

„Čo by som sa približovala,“ povie Lucka.

„Ty sa nechceš približovať?“ spýta sa Paľko. „To je podozrivé.“

„Budem si hrať svoje divadlo, aby ste vedeli,“ vraví Lucka.

Peťko a Paľko sa rozosmejú:

„A kde máš divadlo?“

„Nemám.“

„A kde máš plagáty?“

„Keď neviem písať...“

„Tak ako chceš hrať divadlo?“

„Veď uvidíte,“ povie Lucka.

Vzápätí sa do záhrady začali schádzať deti. Prišli: Miško, Katka, Elenka, Janko, Milka, ba aj škuľavý Berco.

„Poďte na naše predstavenie,“ vyvolávali Peťko a Paľko, „uvidíte kráľa a princeznú!“

A vtom sa ozvalo od dverí kôlne:

„Poďte na moje predstavenie! Uvidíte živého čerta!“

„Ozaj?“ zhŕkli sa deti okolo Lucky.

„Ozaj!“

„A za koľko?“

„Za korunu. A kto nemá, za päťdesiat halierov. Ale do kôlne pôjdete po jednom!“

„Dobre,“ kričali deti, „chceme vidieť živého čerta!“

Prvý išiel dnu Miško, ale hneď aj vybehol, oči vypleštené:

„Je tam! Ozajstný!“

Po ňom Katka, Elenka, Janko, Milka, škuľavý Berco. Všetci videli v kôlne ozajstného čerta.

Peťko a Paľko stoja pri svojom divadle samučičkí sami, gánia a vyvolávajú:

„Poďte na naše predstavenie!“

„Nemôžeme,“ kričia deti.

„Prečo?“

„Lebo už nemáme korunu! Dali sme ju za čerta!“

A utekajú domov.

„Ideme sa aj my pozrieť?“ povie Paľko.

„Poďme,“ povie Peťko.

Vošli do kôlne a čo nevidia: jedno vreco od zemiakov sa naozaj hýbe, trčia z neho ruky-nohy a hore rohy.

„Čert!“ vykrikoval Peťko.

„Čoby čert! Veď tie rohy sú mamine varechy!“ povedal Paľko. „A ruky-nohy sú Luckine!“

Vtom vyskočila Lucka z vreca, uteká preč, štrkoce peniazmi a vyškiera sa:

„Idem si kúpiť kilo lízaniek!“

Igor napriek bolesti začal spievať až sa mama čudovala, prečo ho prave ráno pochytila taká veselosť.

„Nemáte dnes vyučovanie?“ opýtala sa.

„Máme,“ riekol Igor. „A samé ťažké hodiny.“

„Preto si spievaš? Skôr by si si mal opakovať látku.“

„Urobil som stávku,“ prezradil Igor mame kus svojho tajomstva, „a spev mi ju pomáha vyhrať.“

V škole stískal pery, nohy tlačil kolenami k sebe, ale nedal najavo, že ho niečo bolí. Keď sa skončila posledná hodina, zub stáby bol zmúdreľ, prestával bolieť.

Domov kráčal Igor temer veselo, tešiac sa, že stávku s vlastným zubom vyhral a sám sebe dokázal, že je chlap. Sotva otvoril dvere, otec vykrikoval:

„Igor, teba bolí zub!“

„Už nie,“ zamumlal Igor.

„Pozri sa do zrkadla!“

Igor sa pozrel do zrkadla a nepoznal si vlastnú tvár. Líce nad boľavým zubom bolo opuchnuté až k uchu a nos akoby odsunul nabok.

„Musíme s tým ísť k zubárovi.“

Darmo sa Igor vzpíeral, musel s otcom do ambulancie. Lekár zub poprezeral a povedal:

„Škoda, že si s ním neprišiel skôr. Mohli sme ho zachrániť. Teraz už nemôžem nič iné urobiť, len ho vytrhnúť.“

Kľúčikové kráľovstvo

TOMAŠ JANOVIČ

Kde bolo, tam bolo, za siedmimi horami a za siedmimi dolinami bolo jedno kráľovstvo a v tom kráľovstve mali všetko na kľúčik.

A pretože v tom kráľovstve mali všetko na kľúčik, nazývalo sa jednoducho Kľúčikové.

O augustovom medvedovi

KRISTA BENDOVIÁ

Jeden krátkozraký úradník išiel v auguste do hôr na výlet. Ako preskakoval potok, rozbil si jediné okuliare.

Kráčal teda pomaličky bez okuliarov. A na rúbanisku postretol med-

veďa. Stál na zadných nohách, kŕmil sa malinami.

Krátkozraký úradník sa ani trošku nezľakol, naopak. Priateľsky sa usmial a zavolať: „Dobrý deň, strýčko, ale dnes máme pekný deň!“

Medveď pootočil chlpatú papuľu, zamliaskal a zamrmľal, ako medvede mŕmlú.

„A vy čo, strýčko, malinky papkáte, malinky?“ prihovára sa ďalej úradník.

Každé ráno v tom kráľovstve natiahli

*srnce, hrnce,
báby, háby,
mačky, hračky,
kveti, deti,
dokonca aj hrad
a pod hradom sad.*

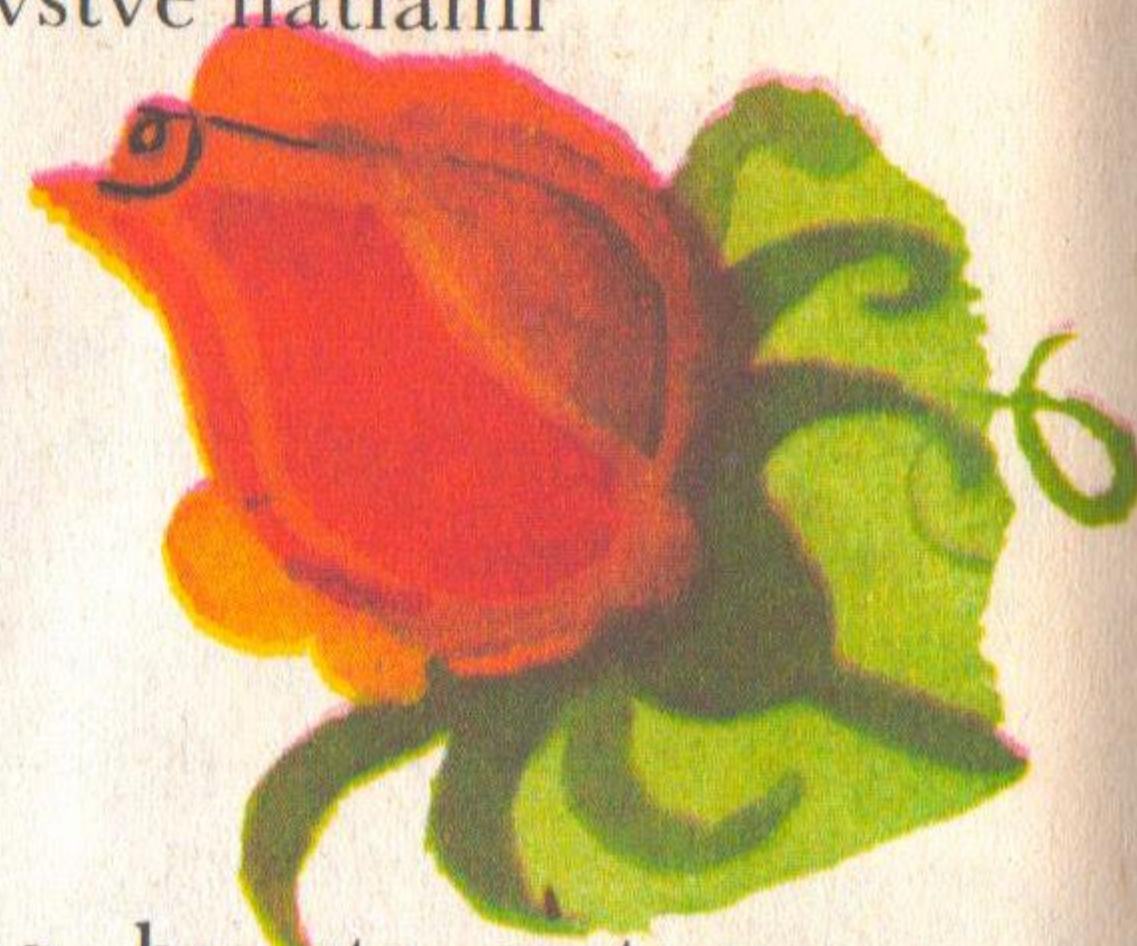
Roky plynuli, a možno by ste o tom kráľovstve nikdy neboli počuli, keby v ňom odrazu nezavládol veľký smútok.

*Na hrade plače princezná.
Neviete, čo ju súži?
Tak vám to poviem. Vädne jej
najmilšia z bielych ruží.*

*Prečo jej ruža odkvitá?
Stratila od nej kľúčik.
Nemôže teraz natiahnuť
kľúčikom biely púčik.*

*Odkvitá smutná princezná.
Odkvitá biela ruža.
Princovia zblízka, zďaleka
zachrániť obe túžia.*

Najmä keď sa dozvedeli, že princezná z Kľúčikového kráľovstva sa vydá za toho, kto jej vzkriesi odkvitajúcu ružu.

A tak sa jedného dňa objavil na hrade princ z Medenej krajiny s veľkým medeným kľúčom. Skúša natiahnuť ružu, skúša, ale natiahnuť ju nemôže.

O šťastie sa teda pokúsil princ zo Striebornej krajiny so strieborným kľúčikom. Skúša natiahnuť ružu, skúša, ale natiahnuť ju nemôže.

A tak sa nakoniec objavil princ zo Zlatej krajiny s nádherným zlatým kľúčom. Skúša natiahnuť ružu, skúša, ale natiahnuť ju nemôže.

A veru by tá biela ruža načisto uhynula, keby pod hradom nežil mladý záhradník Jano.

*Totíž ten mladý záhradník
má srdce veľmi prajné.
Navyše ľúbi princeznú
neprestajne. A tajne.*

*Ozaj len preto ukradol
princeznej malý kľúčik.
Poľahky teraz natiahal
kľúčikom každý púčik.*

*Vykvitla ruža do krásy,
aká sa ťažko vída.
Čo spraví šťastná princezná?
Zajtra sa zaňho vydá.*

Kde bolo, tam bolo, za siedmimi horami

a za siedmimi dolinami bolo jedno kráľovstvo a v tom kráľovstve mali všetko na kľúčik:

*Srnce, hrnce,
báby, háby
a dokonca aj svadobnú tortu.
A kto tomu neverí, nech sa tam beží pozrieť!*

„Brum-brum,“ odmrmlal maco celkom kamarátsky.

Úradník si sadol, rozložil olovrant a ponúkol medveďa:

„Podte, strýčko, najeme sa spolu. Veď to nie je špás, taký starý človek ako vy, a teperí sa do týchto kopcov. Veď vy už máte vari zo sedemdesiat rokov,“ povedal úradník a s chuťou zahryzol do salámy.

Medveď si poobzeral čudného tvora potom nechal maliny malinami, spustil sa na štyri laby a začal

rúče oňuchávať úradníkov olovrant.

„Zajedzte si, starký!“ ponúkol ho úradník a urobil vedľa seba miesto. Medveď oblizoval chlieb, aj salámu, aj štipľavú papriku, strašne kýchol, vyplazil jazyk a bežal si ho namočiť do potoka.

Úradník dojedol olovrant a vzdychol: „Nezjedol, chudáčisko, skoro nič. Už asi nemá zuby. Čo sa dá robiť, ani my nebudeme inakší v jeho rokoch!“

A spokojne sa pobral ďalej do hôr.

Agát

LADISLAV KUČHTA

Ak vieš len toľko, že agát je strom, a nevieš, ako vyzerá, kde a ako rastie, v júni ho zaiste spoznáš. Stačí si zájsť na prechádzku do prírody a agát sa ti predstaví sám. Najprv ťa privábi príjemná, až omamná vôňa. Potom zbadáš pomerne štíhly strom s nerovným kmeňom, rapavastou hnedou kôrou, rozkošatenú korunu s bielymi strapcami voňavých kvetov. Neodoláš, aby si neprivoňal, zhlboka nevdychoval nezvyčajnú arómu. Len dávaj pozor, aby si priťahovaním kôry nechytil aj dlhé ostne. Agátové pichliače spôsobujú väčšiu bolesť než ihla. Okrem toho v čase kvetu takmer každý agát je obsypaný včelami, lebo kvet poskytuje mnoho dobrého nektáru. A ako už vie takmer každý, agátový med je popri bôrovom mede najvzácnejší, najliečivejší. Taktiež je liečivý aj sám kvet, z ktorého sa varí čaj proti kašľu.

Agát dosahuje výšku 25–30 m.

Chudák neborák a psi služobníci

JOZEF HORÁK

Kedysi dávno, pradávno žil sedliačik-neboráčik. Mal, čo mal, kúsok poľa, čo bolo na umretie veľa a na vyžitie málo. Ale prišli ešte i neúrodné roky, na dobytok pomora, nuž veru bolo chudákovi-neborákovi horšie ako zle. Ostal sám, komora prázdna, stodola prázdna, v stajni nič, len v kúte stál oslík, vychudnutý na kosť a kožu. Čo ostávalo chudákovi? Iba svetom sa dať.

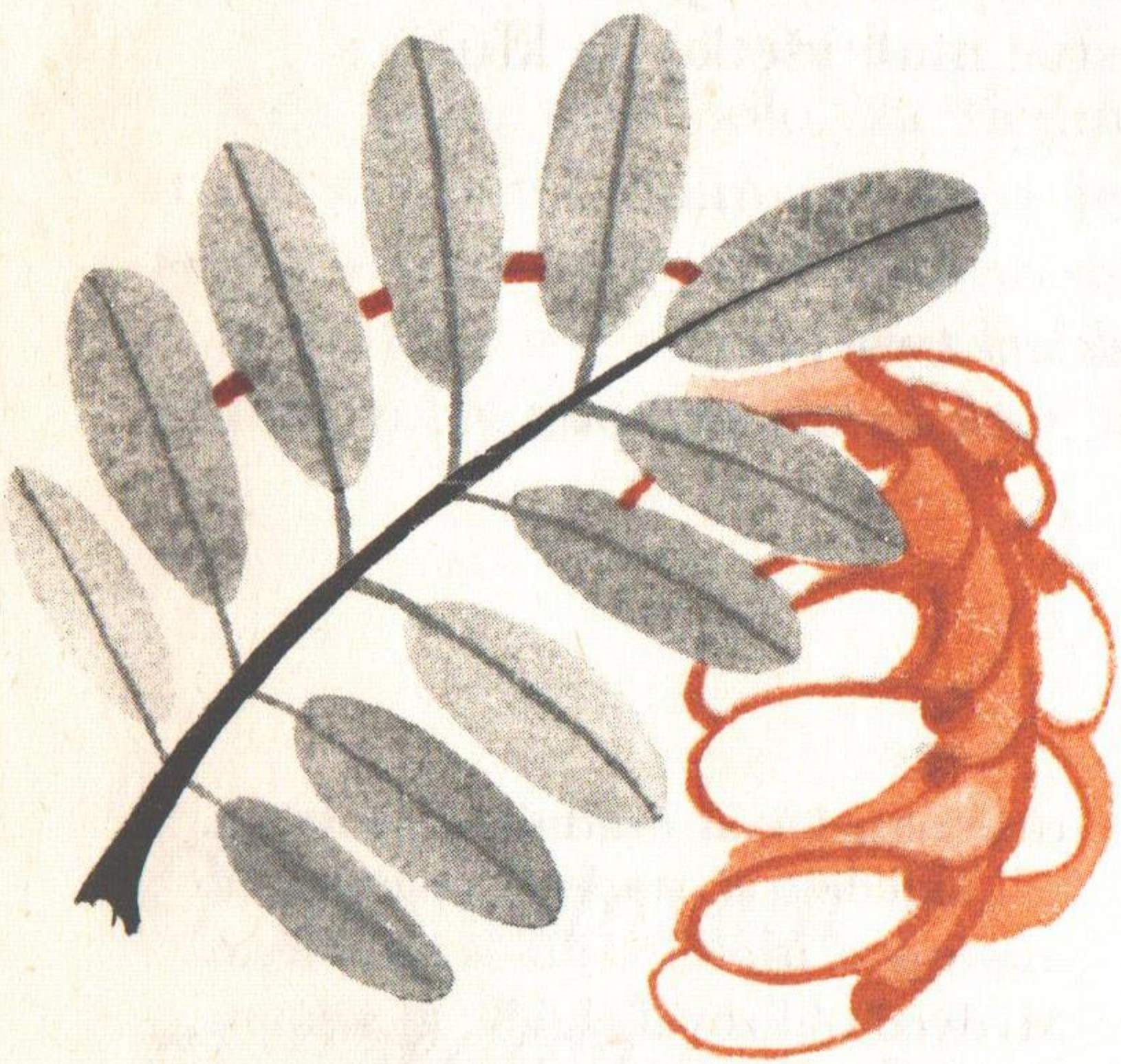
Aj tak urobil. Raz odviazal oslíka, vyviedol ho na dvor, dvere i okná doskami pozabíjal a dal sa svetom.

Ide, ide, ale veru všade rovnako. Chudoba, neúroda, každý kvíli, lamentuje a skôr od chudáka pýta, ako by mu dával. Raz ráno, keď sa zobudil, vidí chudák: oslík leží na zemi a kopytá dohora.

Stojí chudák-neborák nad ním a takto si húta:

„Dost si sa ma živý nanosil, teraz budem ja teba nosiť.“

Vzal oslíka na plecía a pustil sa ďalej do sveta. Šiel, šiel a ktovie, kam by bol až zašiel, keby ho odrazu pri jednej

Pozoruhodný je aj jeho rast. Výhonky dosahujú do roka až 1 m, niekedy aj viac, ale v pätnástom roku prestáva rásť. Potom už len starne a dožíva sa 100 až 200 rokov. Málokedy sa stane, že by začal hniť v mladom veku, lebo jeho drevo je pevné, tvrdé, ťažké a trvanlivé. Od iného sa líši jasnožltou farbou a zele-

dedine neboli obstali psi. A každý zuby vyciera, oblizuje sa, a veru sedliačika-neboráčika nechceli ani na krok pustiť, kým im oslíka nedal. Onedlho neostalo z neho nič.

„Nuž, kamaráti, oslíka ste zožrali, ale kto mi za neho zaplatí?“

Psi najprv vrteli chvostami, ale potom sa rozbehli každý svojou stranou. A keď vkročil do dediny, ešte zle-nedobre na neho, a ak haf, tak haf, začali mu nohavice ovoniavať, zuby vycierať veru nie po kamarátsky.

„Ej, takí ste vy?“ zvolá chudák-neborák, a podho k richtárovi rozpovedať, čo sa stalo. A pán richtár, múdry človek, pokýval hlavou, prisvedčil, že veru je to nie po pravde. Zavolať bubeníka a o chvíľu už sa rozliehalo bubnovanie po dedine:

„Bum, bum, bum! Dáva sa na vedomie, aby každý gazda priviedol svojho psa na obecný dom k richtárovi!“

Nezadlho bol obecný dvor plný psov. I vyšiel vtedy pán richtár von a takto začal:

„Milí priatelia, tento chudák-neborák prišiel so žalobou na psov, že mu zožrali osla a nedali nijakú náhradu. Krivda sa stala, musím vec spravodlivo rozsúdiť.“

Ohlási sa jeden z gazdov, že veru nemožno súdiť gazdov, ale psov, lebo nie gazdovia zjedli osla, ale psi.

Nemohl ináč múdry pán richtár, ako vec takto rozsúdiť. Nuž začal súdiť psov:

„Zožrali ste osla?“ opýtal sa prísne.

„Haf, haf,“ zabrechal psi.

„A zaplatili ste?“ zahrnel prísny richtár a bakoľou trepol o zem.

Psi sa zľakli, prisadli na zem, chvosty stúlili a skučali od strachu.

„Teda takto? Žrať ste žrali, ale platiť-neplatili? Zaslúžite si trest. Odsudzujem vás všetkých slúžiť do roka tomuto človeku.“

Rozsudok bol vyrieknutý a tak chudákovi neostávalo iné, iba vziať rákoš psov a pobrať sa ďalej. Ak mal starosť s osliatkom, teraz mal starosť stonásobnú. Čo robiť so psami? Šiel, šiel, a veru mu bolo do plaču. Ktovie, čo by bol porobil, keby nebol stretol starého žobráčika. Začudoval sa žobráčik, aký to človek a kam sa poberá s toľkými psami. A keď mu chudák rozpovedal svoje trápenie, žobráčik mu poradil istú dedinku, kde ľudia sami strážia svoje domy, lebo ešte nikdy nevideli psa. Pobral sa teda chudák ťa. A hneď k richtárovi. Ponúkol sa, že domy ochráni pred zlodejmi, ak mu dobre zaplatia. Pravdaže ľudia pristali a zjednali sa na rok. Podelil chudák psov po dvoroch, dal ich popriväzovať na reťaze a poučil ľudí, ako majú psov opatrovať.

nožtým až žltolnedým jadrom. Inak sa v priemysle nespracúva, nerobí sa z neho ani nábytok. Vhodný je na výrobu porísk, kolov do plotov, vinohradov, a iné ozdobné predmety. No oveľa väčší význam má pri využívaní úrodných pôd, spevňovaní svahov, brehov riek a kanálov. Taktiež aj pri výsadbe nových lesov v stráňach, aby zabráňoval zmývaniu pôdy. Agát je veľmi náročný na teplo a pomerne citlivý na silné mrazy. Preto najčastejšie rastie v južnejších oblastiach. Dobré znáša veľké suchá. Odolný je aj voči poškodzovaniu. Môžeš mu odrezať hoci celý kmeň, znovu z koreňov začnú rásť nové výhonky. Dakedy sa ho ťažko zrieknuť, najmä v blízkosti ovocných sádov, lebo jeho kôra poskytuje veľmi dobré skrýše pre škodlivý hmyz, ktorý mu neškodí, ale rozširuje sa na iné stromy.

Dnes je agát u nás bežným stromom. Niekde tvorí súvislé lesné pásy, ale najviac rastie v menších skupinách popri hlbokých jarkoch a v miestach, kde je pôda piesčitá. Tento strom však nebol u nás od nepamäti. Dostal sa k nám zo Severnej Ameriky v XVII. storočí. Vtedy sa rýchlo rozšíril po celej Európe. O storočie neskôr sa agát rozšíril aj do Ázie, Afriky a Austrálie.

Kormorán veľký

Ešte pred necelými dvadsiatimi rokmi mali sme na Žitnom ostrove celú kolóniu kormoránov. Ale na nalichanie rybárov vtedajšie inštitúcie súhlasili s vyníčením tohto hniezdista. Pravdou je, že kormorán, veľký ako hus, naloví denne nemálo rýb — takmer 1 kg, ale nie 7—8 kg ako tvrdili mnohí rybári. No i tak je to veľa, najmä keď pohlcuje menšie ryby. Teraz k nám kormorán iba prílieta zo susedného Maďarska, kde neustále hniezdi v povodí Dunaja a tvorí veľké kolónie na stromoch podobne ako volavky. Zaujímavý je lov tohto „rybára“ s čiernozeleným perím. Sedí na konári nad vodou a nehybne ju pozoruje. Keď zočí rybu, strmhlav sa vrhne do vody. Pretože má pomerne štíhle telo a tenký krk, medzi prstami blany, ľahko sa bleskovo ponorí až do trojmetrovej hĺbky. Okrem toho má na hornom konci zobáka pevný hák, ktorým bezpečne uchopí rybu. Ihneď s ňou vypláva a sadne na konár vysokého stromu. Tam rybu vyhodí do povetria, v momente nastaví zobák a ryba mu vzkzne do hrvoľa. Potom ju postupne prehltáva tak, že potláča krk nadol. Túto neobyčajnú schopnosť využívajú japonskí rybári. Kormoránovi navlečú na krk pevný krúžok a ten mu zabraňuje rybu prehltnúť. A tak pažravý, skrotený kormorán loví rybu po rybe.

L. K.

A veru psi dobre slúžili. Zlodeji naďaleko obchodili dedinu. A chudák-neborák potešený a posmelený, že sa na neho šťastie usmialo, dal sa putovať ďalej, lebo sa mu nechcelo ležať v dedine bez roboty. Pustil sa do sveta na skusy.

Ktovie, ako ďaleko zašiel a čo poskušoval, ale domov sa vracal chytrejší a skúsenejší, ako keď odchádzal. Prišiel do dediny, kde nechal psov v službe. Ej, nevedeli si občania vynachváliť, akých to dobrých strážcov dostali. Spokojne mohli spávať, lebo ak sa neznámy priblížil ku dvoru, psi spustili taký brechot, že by sa bol aj mŕtvy prebudil. Keď začal chudák-neborák spomínať, že sa blíži koniec služby, veru ľudia ani počuť nechceli a sľubovali za psov zaplatiť peniaze, o akých sa chudákovi ani nesnívalo.

Lenže psi neboli jeho.

Pobral sa teda do prvej dediny a začal obchodiť gazdov, či by psov nepredali. Ale kdeže bude gazda bez psa? Obstarali si psov a na starých strážcov už dávno pozabúdali. Nechceli tí ani peniaze, radi boli, že nebudú musieť dvoch psov chovať. Dali mu ich zadarmo.

Vrátil sa teda chudák-neborák domov a priniesol si toľko, že začal múdro a usilovne hospodáriť. Nevie, či ešte žije. Ale ak to chcete veľmi vedieť, nuž zoberte sa do tej dediny a opýtajte sa.

Bukanova dcéra

MÁRIA ĎURIČKOVÁ

Hrdý bol starešina Bukan na svoju usadlosť v tóni líp a bielych topoľov, postavenú z hladko otesaných brvien, pospájaných hlinou a zabielených vápnom. A hrdý bol najmä na jej pôvod: dostal ju ako odmenu za verné bojové služby.

Nuž bol by býval Bukan celkom šťastný, keby... keby v jeho dvore vyrastal aspoň jeden syn, nositeľ mena, a ak by bolo treba, i ďalší vladykov bojovník. Márne však Bukan prinášal obeť ohňu i posvätnému prameňu. Márne sa potajomky klaňal bôžikom. Nedočkal sa Bukan syna, mal iba tri dcéry.

„Netráp sa preto, syn môj,“ utešovala ho mať, „veď i z dcéry sa dá vychovať bojovník.“

Pousmial sa trpko starešina, ale predsa len dal na matkine slová. Všetky tri svoje dcéry naučil aj na koni jazdiť, aj z kuše strieľať.

Raz koncom leta — Bukanova čelaď práve viala na mlatovni obilie — zaznel kdesi pred bránou zvuk roha. Známy zvuk zubrieho roha, ktorým vladyka Braslav oznamoval svoje posolstva.

Vyhrnuli sa ľudia z dvora a zastali pozdĺž trávinatej cesty, po ktorej sa blížili na koňoch dvaja zbrojnoši. Prvý jednostaj na rohu vytruboval a druhý niesol nad hlavou obnažený meč.

„Vojna!“ zhíkli ľudia. „Už zasa vojna!“ V hrôze si pritisli dľaň na ústa.

Zbrojnoši zastali pred usadlosťou, kone im drobčili nepokojným krokom:

„Vypočujte si posolstvo kráľa!“ volal ten s obnaženým mečom. „Jeho Jasnosť kráľ Svätopluk, náš ochranca a pán, vyzýva svojich verných: Povstaňte na obranu zeme! Za každých sedem ľudí vystanovte jedného bojov-

níka a ten nech sa do dvoch dní prihlási na hrade vladyku Braslava! — Tak znie posolstvo kráľa!“

Kone sa znova rozbehli a zbrojnoši niesli ďalej svoju krvavú zvesť.

Bukanovi ľudia sa náhlivo vracali k svojej práci. Ide vojna, treba rýchlo schraňovať úrodu!

Len starešina sa neponáhľal, ťažkým krokom kráčal na samom ostatku. Plecia mu už zohýnala ťarcha rokov, v zhyboch sa mu ohlášala starecká pliaga. Vystanoviť bojovníka! znel mu v hlave kráľov rozkaz. Vyšvihol by sa on ešte na koňa? Ani to radšej neskúsi, čelaď by sa mu smiala. Vošiel do izby a zastal si v zbrojnom kúte, kde okrem iných zbraní visel aj meč, jeho druh z bojov. Vytiahol ho Bukan z pošvy, pokúsil sa zaútočiť na pomyselného nepriateľa — no ruka mu nevládne poklesla. Zahanbene vložil meč do pošvy a pomalým krokom vyšiel do sadu. Tam si pod rozložitou lipou sadol na svoje sedadlo. Vetrik mu

previeval vlasy, belavé ani pavučina. Starec, načisto starec, uvedomil si Bukan, a bolo mu z toho pomyslenia veľmi ťažko.

„He-éj!“ zakýval prstom na parobka-kúpenca.

„Čo rozkážeš, domašín?“

„Povedz mojim dcéram, že ich tu očakávam.“

Prišli do sadu tri dievčiny, vysoké, driečne, svižké.

„Volal si nás, otec?“

„Volal, dcéry moje,“ vraví Bukan. „Nebude mi ľahké povedať, čo vám teraz poviem, ale musím to spraviť. Nevládny som už do boja. Človek sa neschová pred behom času, nezabráni úpadku svojich síl. Teraz ste už vy, dcéry moje, mojou mladostou i silou. Naučil som vás jazde na koni i bojovej zručnosti, a tak sa vás teraz opytujem: Ktorá z vás pôjde do vojny namiesto mňa? Aby moje šediny neostali v hanbe? No, čo mi odpovieš, dcéra moja Svatava?“

Svatava, najstaršia z dcér, sa otcovi hlboko poklonila a vraví:

„Rada by som išla namiesto teba, ctihodný môj otec, pokladala by som si to za česť. Lenže taká je pravda, že ja nie som súca na boj. Som mäkkého srdca, v tom som sa podala na nebohú matku. Nevládala by som zabiť človeka. Prepáč mi to, otec.“

Starec preniesol pohľad na druhú dcéru:

„A čo mi odpovieš, dcéra moja Lubava?“

Prostredná dcéra pokľakla pred otcom:

„Lúto mi je, že i ja ťa sklamem, otec môj,“ riekla so sklopeným zrakom. „Aj ja som zdedila matkino mäkké srdce. Ty akiste ani netušíš, no ja zakaždým, keď ideš zabiť brava, utečiem do tamtoho kúta sadu, aby som nepočula jeho smrteľný kvikot. Odpusť mi to, otec.“

Starec stisol pery a prižmúril oči.

Potom pozrel na najmladšiu dcéru:

„A čo mi povieš ty, dcéra moja Bielava?“

Najmladšia dcéra pokročila k otcovi, sklonila hlavu, ovinutú vrkočmi belavých vlasov, a vtisla bozk na vráskavú ruku položenú na kolene.

„Ctihodný môj otec, pokladám si za česť, že môžem miesto teba nastúpiť do kráľovského vojska. Som dosť tvrdého srdca, aby som neľutovala nepriateľov, a moja kuša len zriedka nezasiahne cieľ. Pozajtre ráno budem pripravená na odchod.“

Starešinou tvár ani čo by ožiarilo slniečko.

„Ďakujem ti, dcéra moja, že nedopustiš, aby dopadla hanba na moje šediny.“

Pustil sa celý dom vychystávať bojovníka.

Jedni odev obuv hotujú, druhí posúchy pečú, tretí koňa podkúvajú.

A Bielava si v izbe svoju kušu prezerá. Riadna kušička z dobrého tisového dreva, len tetivu musí dostať novú. Rozpustí si Bielava svoje ľanové vrkoče a odreže ostrým nožom tri pramene vlasov. Z vlastných vlasov si upletie tetivu, mocnú a tenkú, že až tak zuní, že sa až do prstov zarezáva. Ušije si Bielava rukavicu zo štučej kože, tenúčku a predsa pevnú, aby si prsty chránila. To všetko ju naučila nebohá starká, múdra mať starešinu Bukana, ktorá všetko, čo mala i vedela, odovzdala svojim vnučkám. Potom si Bielava strely jednu za druhou prezerá a každú jastrabou masťou potrie, aby leteli dravo a neomylné. Bojovú

sekeru si vlastnoručne na žarnove nabrúsi. Napokon vloží do kapsičky hojivú masť i plátenný obvaz z mäkkej, veľa ráz pranej košeľe.

Zavčas rána druhého dňa stála už Bielava oblečená v odeve bojovníka, opásaná širokým opaskom so strieborným kovaním. Na hlave ligotavý šišak, cez plece kuša i tulec so strelami, za pásom sekera. A cez plecica prehodená kožušinová hunka. Utešený mladý bojovník!

Rozlúčila sa Bielava so sestrami aj s celým domom, a otec ju odprevadil až na cestu, kde potom stál dlho, dlho, až kým sa mu dcéra načisto nestratila z očí.

V tábore pod Braslavgradom znel hurhaj ľudských i kónských hlasov. Podchvíľou prichádzali bojovníci zblíža i zďaleka, na koňoch i peši, po suchej ceste i po Dunaji.

Bielava sa prihlásila u vladyku Braslava:

„Jasný vladyka, bojovník z dvora starešinu Bukana prichádza na kráľovský rozkaz!“

„Vitaj, mladý Bukan!“ hovorí Braslav a s úľubou pozerá na strojného vojaka. „Bodaj by si bol rovnako smelý, ako si švárny. Zadeľujem ťa do oddielu jazdných kušiarov.“

Kým sa slnce vykotúľalo nad hlavnú vežu hradu, vydal sa Braslavov oddiel na pochod.

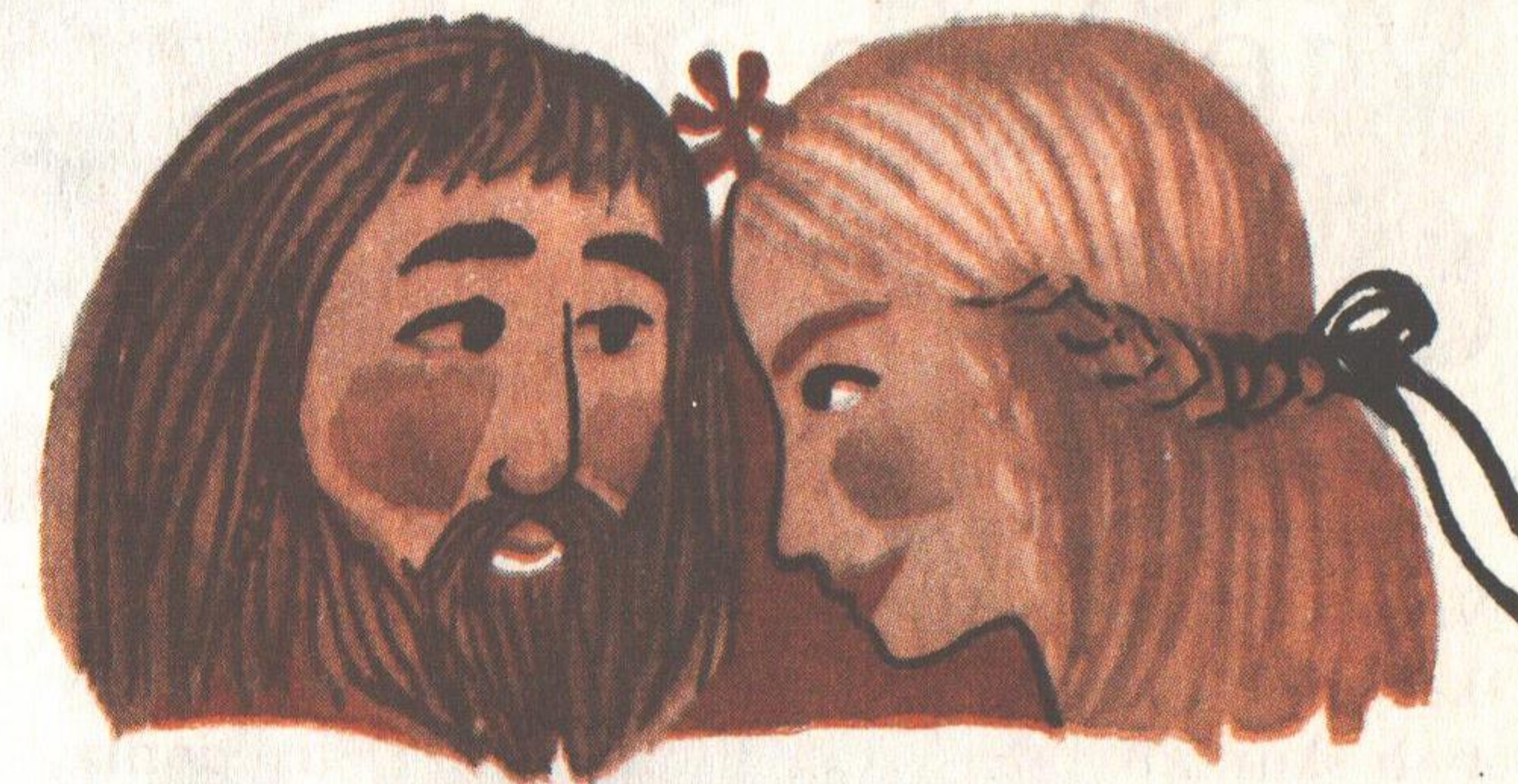
Či len bolo mohutné vojsko kráľa Svätopluka, keď sa všetky voje spojili! Utvorili taký nekonečný prúd, takú dlhoočnú hučiacu riekku, že tiekla od včasného rána až do neskorého večera.

A potom sa vojsko stretlo s druhým vojskom, nepriateľským. Priblížili sa k sebe ani hučiace mračná, rozvil sa boj. Zazuneli tetivy, strely vyleteli so sykotom ani krdle hadov. Dívajú sa vladyka Braslav: ktorísi z kušiarov vyskočil koňovi na chrbát a tak strieľa! Prizrie sa lepšie — nuž veď je to mladý Bukan! Strelu založí, namieri, vystrelí... A od každej jeho strely sa voľaktorý z teutónskych železníkov skydne na zem ani snop!

Vyhralo bitku Svätoplukovo vojsko a zahnilo nepriateľa hlboko do jeho vlastnej krajiny.

V prestávke boja si Moravia aj Slovieni ošetrili ranených a pochovali mŕtvych. Aj

vladyku Braslava zasiahol meč. Pružná drôtená košeľa našťastie zmiernila úder, ale krv cez ňu aj tak presakuje. A tu príbehne mladý Bukan, plátienko s hojivou masťou priloží,

mäkkým obvazom zaviaže, vlasy z čela odhrnie, mokrou šatkou tvár osvieži.

Či len má ľahkú ruku! myslí si Braslav. Ani čo by sa ma ľaliovým lístkom dotýkal. Aj chladí, aj hladí, aj rozvonáva.

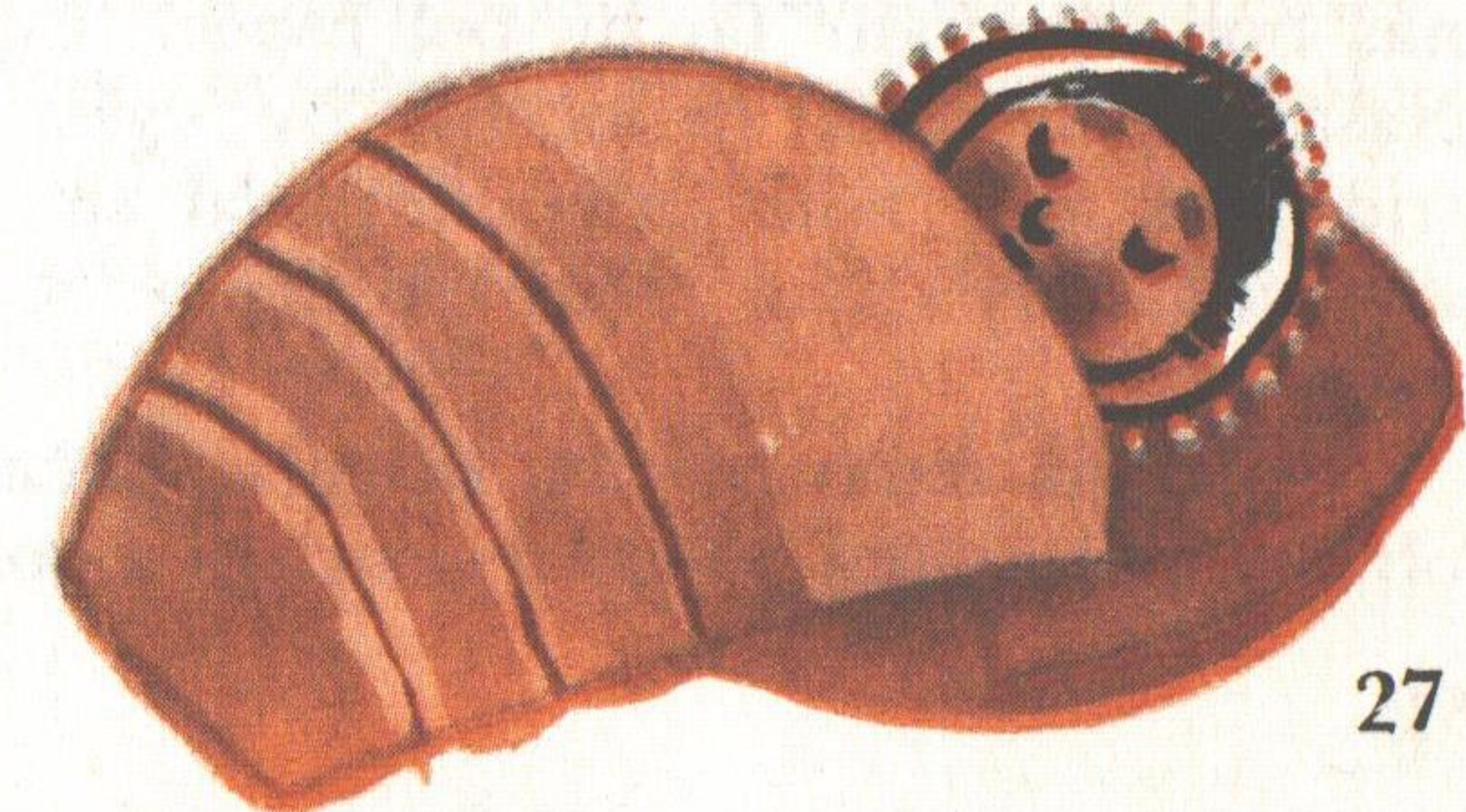
„Akže by si chcel,“ vraví Braslav, „vstúp do mojej družiny, budeš hradným dvoranom. No ak mám pravdu povedať, skoro lutujem, že nie si dievča. Keby si bol dievčinou, verabože by som sa s tebou oženil!“

Zasmiali sa bojovníci na dobrom žarte.

A tu si mladý Bukan strhne z hlavy šišak a na plecica mu spadnú dlhé ľanové pletence.

„Jasný vladyka,“ hovorí, „som dievčina a volám sa Bielava. Ak si stojíš v slove, rada sa za teba vydám a môj otec Bukan ti ma istotne neodoprie, lebo si muž udatný, čestný a spravodlivý.“

Ej, či len mal radosť starešina Bukan, keď sa Bielava šťastne vrátila z vojny. A ešte väčšiu mal radosť, keď si ju vladyka odvádzal na hrad ako svoju ženu. A už nik si nevie ani len predstaviť, ako sa potešil, keď sa mladým narodil chlapček, ktorému navyše dali meno po dedovi — Bukan.

Vieš, čo je čestné?

Zobudil som sa presne o štvrtorej ráno. Bez budíka. Nevie, ako je to možné, ale vždy, keď nejdem do školy, zobudím sa tak skoro. A ešte skorej. To by mali skúmať vedci vo výskumnom ústave spania, iste taký ústav niekde je. Prečo, keď je vyučovanie, nie a nie vstať. Keby to vedci vyskúmali, pomohli by iste všetkým žiakom na svete. Lebo viem si predstaviť, že takéto starosti majú žiaci v Melbourne i na Čukotke. A v Afrike? Možno ešte horšie. Hotová spavá choroba.

Aj Julo Mitermajer, môj najlepší kamarát, sa zobudil tak skoro. Nečakal som ho pod Lígaspasážou ani päť minút. Usilovali sme sa byť skromní a nenápadní, chceli sme po piatej ráno vniknúť ticho do hôr, no nevyšlo to. Nikto z učiteľov nás našťastie nezazrel, ale príroda sa o nás dozvedela a dala nám najavo, že odteraz je ona našou vládkyňou. A že musíme prejsť jej skúškami, ako som kdesi čítal. Teda, že sa s nami nebude hrať.

Len čo sme sa totiž dostali električkou číslo päť do Rače, vyložili si batohy na plecía a pomedzi vinohrady vošli pod prvé stromy, prepadol nás prudký lejak. Ani naše igelitové obrusy — máme ich namiesto pršiplášťov, lebo skúste si obliecť pršiplášť, keď máte na chrbte veľký plecniak! — nás celkom nechránili a o chvíľu sme boli do poslednej nitky premočení. Nevzdali sme sa však, hoci sme po sebe poškulovali, kto s tým začne prvý. Keď mlčal Julo Mitermajer, mlčal som aj ja; nech s tým začne on. Keby sme sa boli vrátili, boli by sme pekne v suchu! Ale všetci šerpovia z triedy by nás boli vysmiali. To by bol úspech expedície! Naša Vlastivedná spoločnosť by vyšla na psí tridsiatok. To bola príčina, prečo sme mlčali a čakali, kedy s tým začne ten druhý. A išli sme ďalej.

A príroda tento náš čin ocenila. Nečakane sa oblaky nad našimi hlavami roztrhali a bol krásny

slnčný deň. Parilo sa z nás ako z plných hrncov vriacej vody a do ôsmej na nás všetko uschlo. A my sme sa chceli vrátiť! Dobré, že som nič nepovedal.

Došli sme na Biely kríž práve dobre, horár vypúšťal na lúku všelijakú háveď z domu i zo stajní. Julo si všetko nestačil ani zapisovať. Okrem horára si poznačil do svojich záznamov všetku zver, čo tu lietala: írského settera, psa bez rodokmeňa, kravu, dospelého koňa, žriebä a päť oviec. Vyzeral medzi

nimi so zápisníkom v ruke ako doktor Doolittle, čo sa vedel rozprávať so zvieratami, z toho filmu.

Pokračovali sme v ceste a rozprávali sa. Tí ľudia, čo maľujú mapy, čudne pomenovali niektoré miesta. Na Kamzíku nestretnete Kamzíka, ani obyčajnú myš, len kopy výletníkov. Na Železnej studničke je v potoku síce starého železa dosť, no

studnička sa stratila. A choďte sa pozrieť sami na Biely kríž, či je skutočne biely! Jeden kopec na našej ceste sa zase volá Štyri bučky. Keby sme chceli porátať všetky stromy, čo tam rastú, boli by sme tam dodnes. No uznali sme, že by to bol čudný kopec, keby sa volal Milión sedemstodva bučkov. Len kopec Somár zodpovedá svojmu názvu, to sa musí nechať. Každý, kto naň vylezie, zapotí sa ako spomínané zviera.

Na Pezinskej babe sme sa už poučení neusilovali vypátrať nijakú babku. Zato sme tam obdivovali dráhu z umelej hmoty, na ktorej sa uprostred roka lyžovali lyžiar. Išlo im to ako v zime na saniach. Mastili si lyže nejakým olejom, to by dokázal každý.

Je tam aj turistická chata. Kúpili sme si malinovku, a vtedy vkročil do jedálne stratený člen našej expedície Vojto Sabadoš so svojim otcom. Vraj už umyli svojho trabanta a prišli ho sem trochu prehnať, ako keby ten ich trabant bol pretekársky kôň.

Vedeli sme, že príde. Vojto Sabadoš so svojim otcom a ich trabantom je všade. Keby sme sa vybrali do Paríža lietadlom, pred letiskom by nás čakal Vojto Sabadoš. Keby sme zostúpili do najhlbšej bane v Ostrave, už by tam na nás čakal. Len neviem, ako by do tej bane natrepali toho trabanta. Ale oni by už iste niečo vymysleli. Vojto chodí po celom svete so svojim otcom na trabante, a poznáte ho podľa toho, že má dierku medzi prednými zubami a trochu šušle. Ak nešušle, tak len preto, že práve mľaskavo cmúľa hašlerky. Zamľaskal nám v ústrety na celú jedáleň a oznámil, že v škole nebolo nič nové. Len Eliáš dostal dve päťorky zo slovenčiny, ale to nie je nič nové ani mimoriadne. A či sme už niečo objavili, lebo on ako tlačový referent to musí oznámiť do televízie a rozhlasu. Potom povedal:

„Čudujem sa vám, načo ste zbytočne vláčili tridsať kilometrov všetky zásoby! Mohli sme vám ich sem na našom trabantovi doviezť. Alebo ste si ich mohli poslať ako balík poštou.“

„To by nebolo čestné,“ povedal Julo Mitermajer a masíroval si od popruhov otláčené plecía.

„Keby ste chceli, my by sme vám na aute všetko odviezli na ďalšie miesto, kam sa dá vyjsť autom. Aj vás...“

Pozreli sme sa na seba, lebo ten návrh bol lákavý. Mne sa celkom pozdávalo odviezť sa ako grófi. Okrem toho nás od batohov už začínali riadne bolieť plecía.

„To by sme sa mohli aj sami poslať až do Košíc ako balíky a nemuseli vôbec chodiť pešo,“ namietol po chvíli Julo, akoby o tom vážne uvažoval.

„Dobrý nápad,“ súhlasil Vojto. „Chalanom v triede poviete, že ste všetko prešli pešo. Nebojte sa, ja to neprežradím! Budem sa tváriť, ako keby nič,“ ubezpečoval nás.

„A vieš, čo je to čestnosť?“ zopakoval zamračený Julo.

„Teraz už viem,“ povedal Sabadoš. „To je, keď niekto vláči zbytočne tridsať kilometrov všetky veci pre nič za nič. Hoci by mu ich mohli pokojne odviezť trabantom.“

Ešte chvíľu sme uvažovali o jeho návrhu, no potom sme sa rozlúčili a dali na ďalšiu cestu. Pešo. Keď sme vyšli z lesa nad Pezinskou babou na malú lúčku, Julo do zápisníka expedície vpísal ďalší poznatok: „Pozorovaním sme zistili, že čestní ľudia sa vždy zadýchajú. Lebo nosia náklady. Na vlastnom chrbte.“

Vedľa pňa, na ktorom si Julo zapisoval zážitky a objavy, som v tráve našiel malilinký dievčenský prsteň s modrým očkom. Tomu sa hovorí šťastie. Taký by som v trabante nikdy nenašiel.

Pred nami sa rozprestierala skutočná, naozajstná neznáma divočina.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE ONDREJ ZIMKA

Knižka, ktorá Ťa poteší

V minulom ročníku Slniečka sme Vám v tejto rubrike predstavovali nové knižky. Teraz však urobíme malú výnimku — o knižkách budete rozprávať aj Vy.

Vydavateľstvo Mladé letá dostáva veľa listov od detí zo všetkých kútov Slovenska. Hoci nestačíme odpovedať na ne načas, máme z nich radosť.

Čudo s palicou

Žil raz muž menom Hodinár. Celý život blúdil svetom a meral čas. Čo rok, to chvíľa, čo chvíľa, to rok. Ľudia v dedine vedeli, že je ráno, keď Hodinár príde k rybníku. Na obed bol už pod horou, a keď sa vracal do dediny, bol čas ísť k večeri. Chodil ako slnko.

Daniela Lukáčová,
Bratislava

Keď ostarel, prišla si poňho pani Smrť.

„Pani Smrť, prečo ideš tak skoro? A kto bude ľuďom oznamovať čas? Počkaj chvíľočku, zabehnem k starej, múdrej babe o radu.“

„No dobre, ale pamätaj, o mesiac som tu zas!“

Hodinár bežal o radu k starej babe.

„Joj, Hodinár, to je veru ťažká vec. No, ale keď je tak, muž... na stenu, osvetlenú celý deň slnkom prtlčieš palicu, a palica bude vrhať tieň podľa toho, skadiaľ bude na ňu svietiť slnko. Tak označíš čas.“

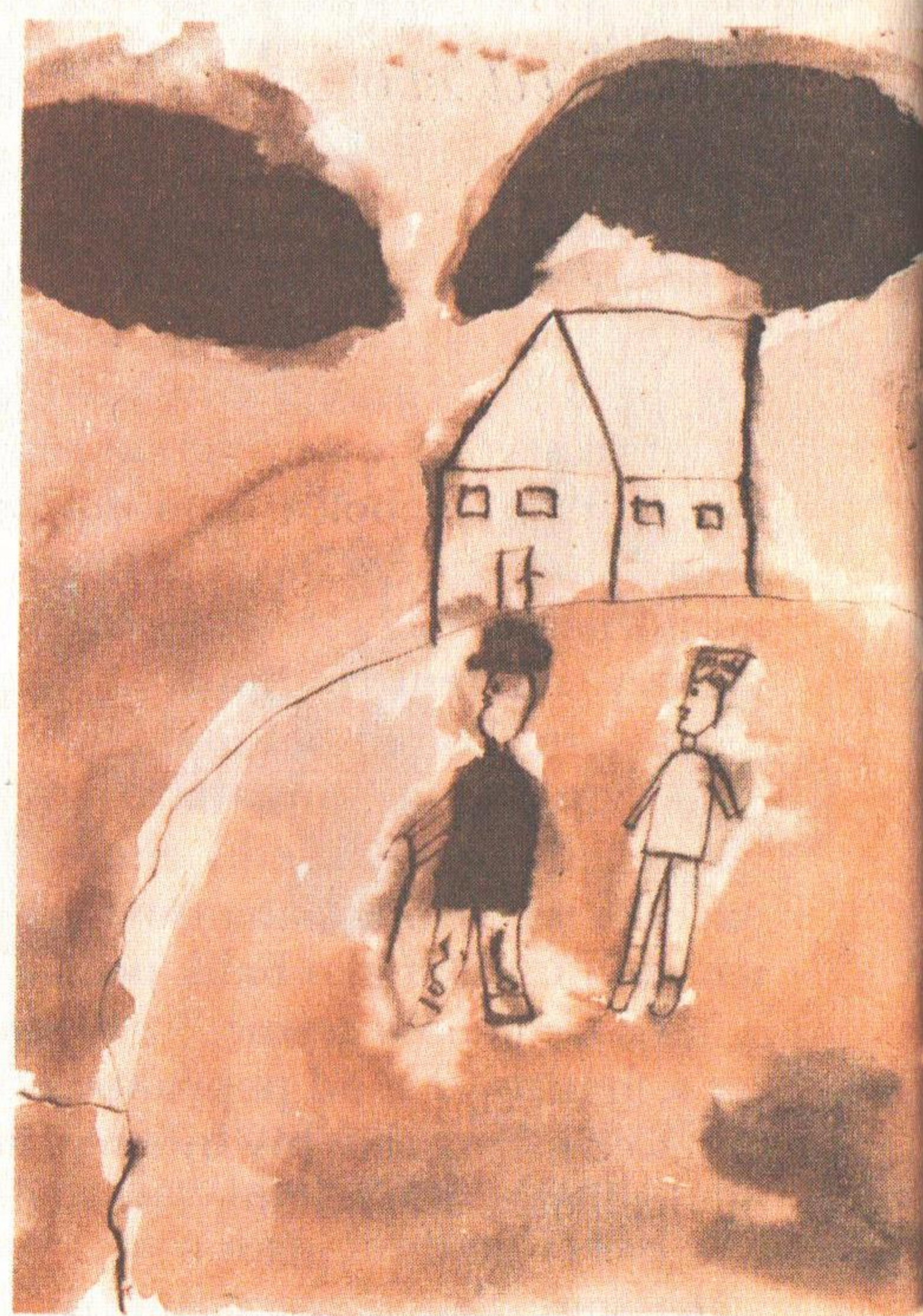
Hodinár sa poďakoval a vykonal všetko tak, ako mu stará baba poradila. Naučil ľudí poznať čas podľa slnečného čuda.

Po jeho smrti nazvali ľudia čudo s palicou slnečnými hodinami.

Dokazujú totiž, že práca vydavateľstva nie je zbytočná, že knihy čítate, že sa Vám páčia.

Práve som dočítal knihu Pionierske srdce. Táto kniha sa mi veľmi páčila. Patrí medzi najlepšie knihy, aké som čítal. Myslím, že v nej nie sú žiadne nedostatky. Je veľmi výstižne podaná.

S tým, čo nám napísal Tibor z Košíc, istotne súhlasia všetky deti, ktoré knihu Jozefa Horáka čítali. Jozef Horák patrí medzi najobľúbenejších spisovateľov a román Pionierske srdce je jedinou knižkou o prvých pionieroch, jedinou knižkou z čias vzniku našej pionierskej organizácie. Všetkým, ktorí si ju obľúbili, oznamujeme, že tento roku vyjde knižka toho istého

Kresba Heleny Budzákovej,
Kežmarok

spisovateľka s podobným námetom. Bude sa volať BIELA PIONIERKA a keď sa dostane do kníhkupectiev, v Slniečku Vám o nej povieme čosi viacej.

Medzi moje obľúbené knihy patrí Poštárik od Heleny Križanovej-Brindzovej. Je to veľmi pekná kniha. Keď som sa dočítala, že vyjde pokračovanie, náramne som sa potešila. Akoby aj nie, keď mám knihu veľmi rada. Veľmi rada čítam knihy o Slovenskom národnom povstaní. Čítala som aj knihy Petrišorka, Jakubko, Bochník a Kronika.

Týmito riadkami nás potešila Beata zo Závodu. Lenže román Poštárik čítalo aj mnoho iných detí a málokto vie, že spisova-

teľka Helena Križanová-Brindzová napísala jeho pokračovanie POŠTÁRIK SA VRÁTI. Rozpráva o tom, čo robil poštárik Milan po vojne a vyjde tiež tohto roku.

Ako som už povedala, vydavateľstvo Mladé letá dostáva veľa listov. Aj v ďalších číslach Slniečka Vám dovoľíme do niektorých nazrieť. Chceme totiž, aby ste vedeli, čo čítajú Vaši rovesníci a čo by ste si teda mohli prečítať aj Vy. Zároveň Vám povieme, aké nové knihy sme pre Vás pripravili.

A preto — napíšte nám aj Vy! O tom, čo čítate, ktoré knihy sa Vám páčili a prečo sa Vám zapáčili. Aj o tom, čo Vás zaujíma a o čom by sa malo hovoriť v knihách, ktoré pre Vás chystáme.

S. K.

Búchadlo

*Sedím ráno ospalo,
pijem sladké kakao,
zrazu niečo zazvoní
a ja skočím na nohy.*

*K telefónu odbehnem,
aspoň sa raz prebehnem,
do rúk chytím slúchadlo,
zrazu čujem búchadlo.*

*Kdesi búcha, čosi búši,
až ma bolia obe uši.
Určite si niekto strieľa,
od zlosti mi nervy zvieria.*

*Rozlúštiť to nemôžem
a tak si hneď pomôžem.
Zložím rýchlo slúchadlo,
nečujem už búchadlo.*

*Potom sadnem na stoličku,
pozerajúc na babičku
ešte trochu ospalo,
dopijem to kakao.*

Iveta Bačková,
Humenné

Linoryt Heleny Uramovej,
Martin

Jesienka

*Íšli húsky k juhu,
vzali sebou dúhu.*

*Uzimená jeseň volá:
„Vietor zobral teplo z poľa.“*

*Zašepkali šípky v chyži:
„Už nám mrázik neublíži.“*

*Usmiali sa sedmokrásy:
„Nerozstrapatí nám vlásky.“*

*Len jesienka plná krásy
s vetrom tíško rozpráva si.*

*Kým nastúpi pani zima,
všetky lúky vyobjíma.*

Jarmila Železníková,
Trnava

JOŠKO MRKVYČKA ZPÁČ

První sloch. Šidruška učitelka mami dala
napsat, oprávněných ~~napisovat~~ napívat
som sa rúkol, lebo samy rú dala, že som

Zabodol pýsať.

Ale nie, pýsať som nezabudol. Len samy
rú dala, že som zabudol ~~napísať~~ napísať,

že prvotní šké, i a y. Tak som vslo hu
šedki, sa ke slova vinechal. A komuslie s

Sloch samy podaril bes chýr!
napisal, som ho ~~napísal~~ takto:

Ako som sa mal v lebe?
mal som sa ~~chomno~~ chomno ~~stano~~ stano

To do je
mvoj
autopot
autopot

PODOBYZEN

chomno!
Joško Mrkvička Zpáč

